

ASSURANCE &
OVERHEIDSACCOUNTANTS

Accountantsverslag 2023

Gemeente Woerden

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Aan de raadsleden van gemeente Woerden
Blekerijlaan 14
3447 GR Woerden

11 juli 2024

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag met betrekking tot onze controle van de jaarrekening van uw gemeente voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2023. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2023 en onze overeenkomst d.d. 5 april 2023. Onze bevindingen en aanbevelingen zijn open en constructief besproken met de ambtelijke organisatie, de portefeuillehouder Financiën en met de Auditcommissie.

In deze rapportage hebben wij onze bevindingen en observaties opgenomen die zijn voortgekomen uit onze werkzaamheden tijdens de tussentijdse controle en de jaarrekeningcontrole.

Het accountantsverslag begint met een samenvatting van onze belangrijkste boodschappen. Daarna gaan wij in op de reikwijdte van onze controle, de diepgang waarmee wij gecontroleerd hebben en tot welke oordeel wij gekomen zijn. Vervolgens geven wij onze visie op de informatiewaarde en leesbaarheid van de paragrafen en de programmaverantwoording.

Nadat wij onze analyse hebben gegeven van de financiële positie van uw gemeente, gaan wij in meer detail in op de belangrijkste bevindingen uit onze controlewerkzaamheden. Dit doen wij langs de drie domeinen fysiek, sociaal en bedrijfsvoering.

Vervolgens geven wij ons beeld van de interne beheersing van uw organisatie en gaan we dieper in op de speerpunten die u ons heeft meegegeven tijdens de controle. We sluiten het accountantsverslag af met bijlagen waarin we bevindingen hebben opgenomen over een aantal wettelijk verplichte onderwerpen, zoals Sisa, WNT en onze onafhankelijkheid. In de bijlage hebben we ook enkele actuele ontwikkelingen gegeven die voor u van belang kunnen zijn.

Dit accountantsverslag is opgezet als interactief document waar u eenvoudig doorheen kunt navigeren door op de menuopties aan de linkerzijde of de onderstreepte woorden te klikken. Wij vragen u terughoudend te zijn met het printen van het accountantsverslag.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw medewerkers te bedanken voor de prettige samenwerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen.

Met vriendelijke groet,
ETL Assurance & Overheidsaccountants B.V.

J.G. Schuijt MSc RA

Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Samenvatting van onze belangrijkste boodschappen

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening van uw gemeente. Derhalve is ons oordeel dat de jaarrekening, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording, een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid, rekening houdend met de goedkeuringstolerantie.

Omdat de goedkeuringstolerantie afhankelijk is van de werkelijke lasten en werkelijke dotaties aan de reserves, hebben wij de tolerantie die wij eerder hebben opgenomen in ons controleplan geactualiseerd op basis van de definitieve jaarrekening. De tolerantie voor fouten die wij bij de controle hebben gehanteerd bedraagt (afgerond) EUR 1,9 miljoen.

Alle controleverschillen zijn gecorrigeerd

Ons goedkeurend oordeel betekent niet dat er helemaal geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Wel houdt het in dat deze fouten en onzekerheden onder de goedkeuringstolerantie blijven die uw raad heeft vastgesteld. Er zitten geen niet-gecorrigeerde fouten meer in de jaarrekening. De totale onzekerheden met betrekking tot de prestatielevering van de zorg en reguliere inkopen bedragen EUR 0,9 miljoen.

Onrechtmatigheden blijven binnen de verantwoordingsgrens

Het college is van mening dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor door uw raad gestelde verantwoordingsgrens. Wij hebben geoordeeld dat de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid.

Informatiewaarde van de programmaverantwoording is voldoende

Naar onze mening kent de jaarrekening in basis een goede structuur, maar geeft het document door haar huidige opzet een minder overzichtelijke indruk en is daarom moeilijk leesbaar. Programma's zijn uitgewerkt in verschillende opgaven, de opgaven weer in maatschappelijke effecten. De maatschappelijke effecten zijn op hun beurt in de doelenboom onderverdeeld in resultaten en inspanningen. De maatschappelijke effecten zijn echter nog niet concreet en eenduidig, waardoor het naar onze mening voor de raad moeilijk is om er sturing aan te geven en voor het college om deze uit te voeren. Ook is het hierdoor minder goed mogelijk om het gedrag van de medewerkers te beïnvloeden teneinde de doelstellingen te realiseren.

Ons samenvattend beeld van de paragrafen

Voor de paragrafen geldt dat de leesbaarheid en informatiewaarde erg verschilt per paragraaf. Naar onze mening ontbreekt het over de hele breedte wel aan een toereikende koppeling tussen de uitgangspunten van het beleid en de realisatie gedurende het jaar. Diverse paragrafen voldoen niet volledig aan de financiële verordening.

Geen indicaties voor fraude

Tijdens onze controle hebben wij nadrukkelijk aandacht besteed aan het onderwerp fraude. Uit onze werkzaamheden zijn geen indicatie voortgekomen voor fraude.

Schattingen door het college zijn evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt beoordeeld en allemaal als evenwichtig aangemerkt.

Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Samenvatting van onze belangrijkste boodschappen

Financiële positie van uw gemeente als geheel is matig

Hoewel de financiële positie ten opzichte van de jaarrekening 2022 en de begroting 2023 is verbeterd, blijkt uit onze analyse dat de financiële positie van uw gemeente als geheel matig is. De hoge netto schuldquote in combinatie met een relatief lage solvabiliteit en een hoge belastingcapaciteit maakt uw gemeente kwetsbaar. Dit is reeds onderkend door het college via de RIB 'Aanpak verlaging schuldquote' en het traject 'Investeren in Balans'. In deze documenten komt de noodzaak naar voren voor duidelijke keuzes van de gemeenteraad en uw college. Wij onderschrijven deze noodzaak. Vanaf pagina 17 hebben wij onze constatering per kengetal nader geduid.

Weerstandsvermogen voldoet aan de norm, maar vraagt aandacht

In 2023 is het weerstandsvermogen exclusief de onbenutte belastingcapaciteit toegenomen van 1,2 naar 1,9. Hiermee voldoet het weerstandsvermogen weer aan de norm die uw raad heeft gesteld (1,4). De reden van de toename is. De belangrijkste reden van de toename is dat het beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen van EUR 31,7 miljoen naar EUR 46,0 miljoen. Dit is te danken aan het feit dat bij de herijking van de reserves, diverse reserves zijn opgeheven of afgeroomd ten gunste van de algemene reserve.

Ondanks de forse toename van het weerstandsvermogen blijft het naar onze mening belangrijk om de risico's goed te bewaken in het licht van de financiële positie van uw gemeente. In het bijzonder de blijvende onzekerheid over de exacte uitwerking van een mogelijke verlaging van de algemene uitkering speelt hierbij een belangrijke rol.

Veel gegevensgerichte werkzaamheden noodzakelijk

Naar onze mening is de interne beheersing binnen uw gemeente als geheel nog niet toereikend om zonder relatief veel aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC en ons, tot een getrouwe jaarrekening en rechtmatigheidsverantwoording te komen. In onze boardletter zijn diverse bevindingen en aanbevelingen opgenomen die u kunnen ondersteunen bij het verbeteren van de interne beheersing. Een van deze aanbevelingen is om meer rust en stabiliteit te creëren in de organisatie door de ambities van uw gemeente in verhouding te brengen met de capaciteit en financiële positie van de organisatie.

VIC is kwalitatief verbeterd

De VIC heeft een kwaliteitsimpuls gekregen met de komst van een nieuwe medewerker en de inzet van een ervaren registeraccountant als coach. Zowel in de uitvoering, vastlegging en analyse van de bevindingen zien we een duidelijke verbetering ten opzichte van onze tussentijdse controles. Voor onze controle heeft dit aantoonbaar toegevoegde waarde gehad. Hierdoor hebben we op veel onderdelen goed gebruik kunnen maken van de werkzaamheden van de VIC.

Jaarafsluiting is over het algemeen goed verlopen

Over het algemeen zijn wij tevreden met de wijze waarop het afsluitproces en de jaarrekeningcontrole zijn verlopen. Bij de start van de controle waren de door ons gevraagde documenten voor het grootste deel beschikbaar, Desalniettemin zien wij ruimte voor verbetering bij de dossiervorming en onderbouwing van de Sisa-regelingen. Wij bevelen u aan om deze verbetering een speerpunt te maken bij de afsluiting 2024

Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Samenvatting van onze belangrijkste boodschappen

Onze bevindingen in het fysiek domein

Het verwachte totale resultaat dat uit de grondexploitaties wordt verwacht is iets gedaald van EUR 7,9 miljoen naar EUR 7,5 miljoen. In de projecties die in de jaarrekening zijn opgenomen, zijn echter de winstnemingen die al hebben plaatsgevonden niet meer zichtbaar. De winstneming in 2023 bedraagt EUR 2,0 miljoen. Dat betekent dat de daadwerkelijke ontwikkeling van het verwachte eindresultaat uit de grondexploitaties een winststijging is van EUR 1,6 miljoen. Deze toename komt voor een belangrijk deel voor rekening van exploitatie Snel en Polanen. In het MPG 2024 is de toename van het resultaat in meer detail toegelicht.

Vooraf door de tussentijdse winstnemingen op de projecten Snel en Polanen en Harmelen, is de Algemene Reserve Grondbedrijf (ARG) toegenomen van EUR 6,9 miljoen naar EUR 8,6 miljoen. De analyse van de meest gewenste omvang van de ARG op basis van de uitgangspunten in de Nota Grondbeleid Woerden 2023, geeft een wenselijke stand van EUR 6,9 miljoen. Derhalve is de werkelijke stand van de ARG EUR 1,7 miljoen hoger. Dit bedrag zou in potentie alternatief gebruikt kunnen worden ter dekking van nog te openen verliesgevendende grondexploitaties, zoals het Stationsgebied.

Onze bevindingen in het sociaal domein

Wij hebben geconstateerd dat er binnen de gemeente nog onvoldoende grip is op de toekomstige ontwikkeling van de zorgkosten in het jeugddomein. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat het voorspellend vermogen van de organisatie nog niet toereikend is. Hierdoor is het risico aanwezig dat de werkelijke zorgkosten vanuit de Jeugdwet (veel) hoger uitvallen dan eerder verwacht. Daarom hebben wij het college aangeraden om de interne beheersing van de ontwikkeling van de zorgkosten in het jeugddomein te versterken.

Hoewel de prestatielevering van de zorg nog niet in het primaire proces is gewaarborgd, lukt het wel steeds beter om dit achteraf vast te stellen zonder afhankelijk te zijn van zorgleveranciers. Dit geldt vooral voor de zorg die is gefinancierd met persoonsgebonden budget. We willen de organisatie dan ook complimenten maken dat de totale omvang van de onzekerheid beperkt is gebleven tot EUR 123.000

Onze bevindingen ten aanzien van de kwaliteit van de begroting

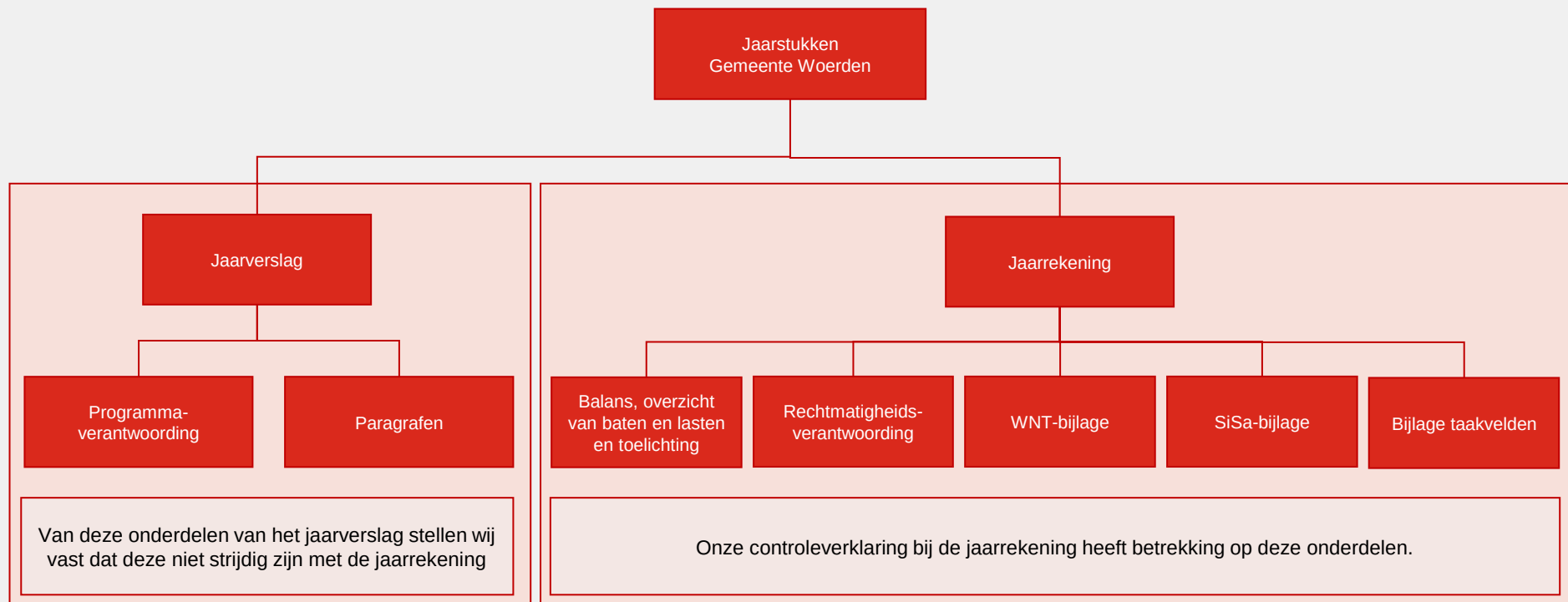
In 2023 zijn er grote afwijkingen geweest tussen de primaire begroting, de bijgestelde begroting en de realisatie. Ook over de laatste 4 jaar is gebleken dat de jaarrekening een (veel) positiever beeld geeft dan de bijgestelde begroting. Een aantal verschillen, in het bijzonder als het gaat om vertragingen in onderhoud, mutaties in de grondexploitaties en de voorspelbaarheid van de kosten in het sociaal domein, hadden echter eerder gesignaleerd kunnen worden.

Om uw kaderstellende en controlerende rol nog beter te kunnen uitvoeren, raden u aan om het college te verzoeken om in meer detail onderzoek te doen op welke wijze de kwaliteit van de (bijgestelde) begroting kan worden verbeterd. In onze boardletter hebben we reeds aangegeven dat de eerstelijnssteams meer verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de realisatie van gemaakte afspraken in de begroting. In plaats van te wijzen naar hun strategisch adviseurs of de financiële afdeling. Naar onze mening ligt de basis van verantwoording en analyse bij de budgetverantwoordelijke. Ook een kwalitatief goede tweede lijn kan een bijdrage leveren aan de ambitie van de gemeente om de P&C cyclus verder te verbeteren. Het door-ontwikkelen van business control binnen de organisatie is hiervoor naar onze mening een goede mogelijkheid.

De reikwijdte van onze controle

De gemeenteraad heeft ons verzocht om de jaarrekening 2023 van uw gemeente te controleren. De jaarstukken bestaan uit meerdere onderdelen, welke wij niet allemaal met dezelfde diepgang controleren. In het auditplan hebben wij afspraken met u gemaakt over de reikwijdte van de controle.

Wij bevestigen dat de definitieve reikwijdte van de controle gelijk is aan die in het auditplan. Onderstaand hebben wij een samenvatting opgenomen op welke wijze wij de verschillende onderdelen van de jaarstukken in onze controle hebben betrokken.

Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Reikwijdte van de controle

Goedkeuringstolerantie

Ons getrouwheidsoordeel

Samenvatting bevindingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

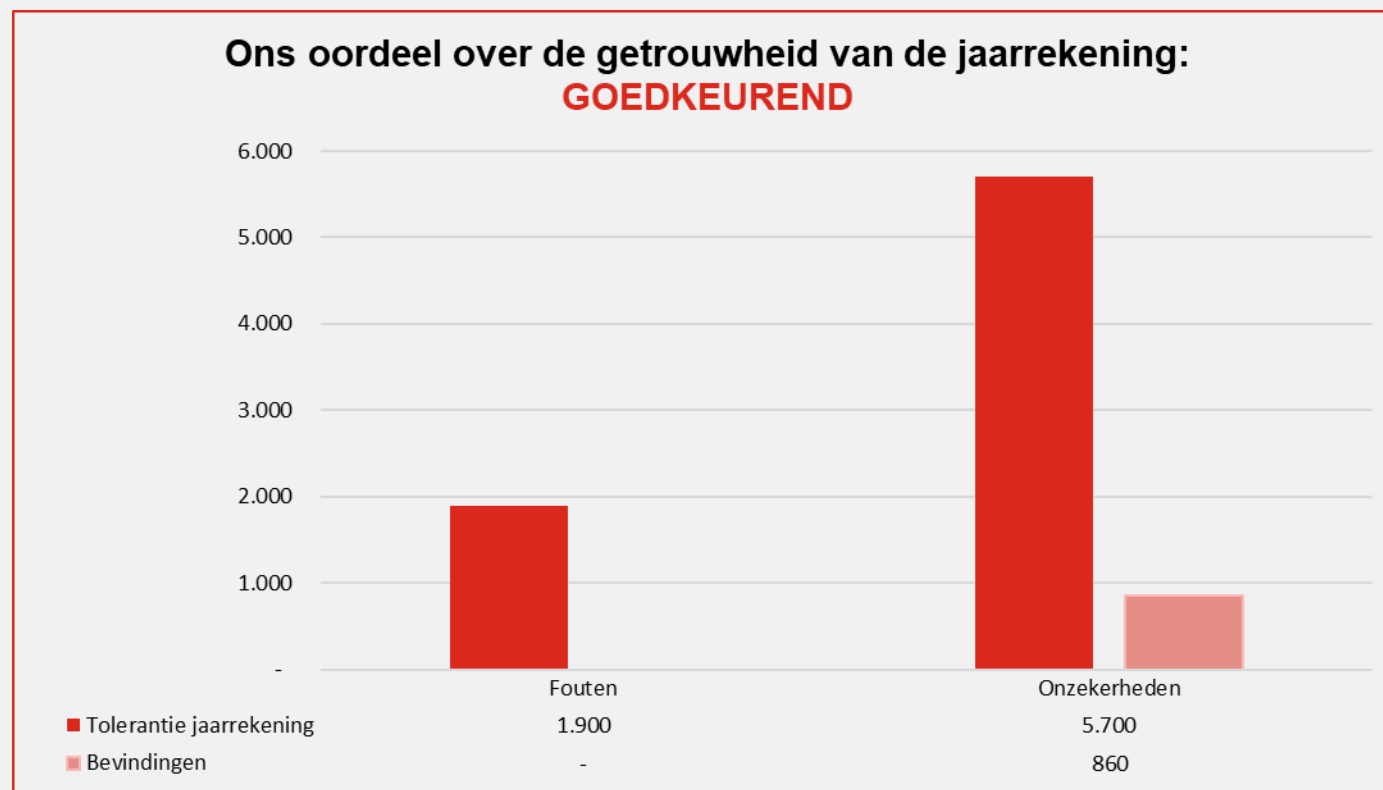
Wij geven een goedkeurend oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening

Ons oordeel bij uw jaarrekening

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening van uw gemeente. Derhalve is ons oordeel dat de jaarrekening, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording, een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid, rekening houdend met de goedkeuringstolerantie.

Bevindingen blijven binnen de tolerantie

Ons goedkeurend oordeel betekent niet dat er helemaal geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Wel houdt het in dat deze fouten en onzekerheden onder de goedkeuringstolerantie blijven die uw raad heeft vastgesteld. Dit hebben wij in onderstaande tabel samengevat. Op de volgende pagina kunt u lezen om welke specifieke fouten en onzekerheden het gaat.

Fouten en onzekerheden in de jaarrekening nader uitgelicht

Op de vorige pagina hebben wij u gemeld wat het totaal is van de fouten en onzekerheden die wij hebben geconstateerd, die het college niet heeft gecorrigeerd of niet heeft kunnen corrigeren. In de tabel hieronder hebben we deze voor u specifiek uitgesplitst. Tevens hebben we de fouten en onzekerheden kort toegelicht.

Geen niet-gecorrigeerde fouten in de jaarrekening

Wij hebben gedurende de controle een beperkt aantal correcties geconstateerd. Alle door ons geconstateerde fouten zijn door het college verwerkt in de jaarrekening. Daarom zijn er geen niet-gecorrigeerde fouten in de jaarrekening.

Onzekerheden

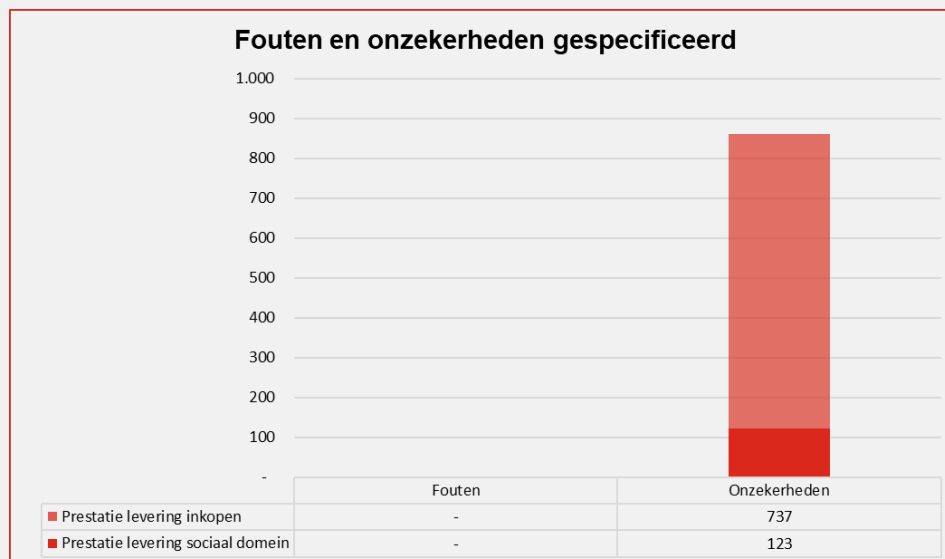
Levering zorgprestaties niet vastgesteld

Om de prestatielevering van de zorg in natura vast te stellen wordt gesteund op de productieverantwoordingen van deze zorgverleners. Hierdoor bent u voor de rechtmatige uitvoering van de processen binnen het sociaal domein, maar ook voor de tijdige afronding van uw jaarrekening, afhankelijk van derde partijen. Indien er geen goedgekeurde prestatieverantwoordingen worden ontvangen, is de levering van de zorg in onze oordeelsvorming per definitie onzeker. De totale onzekerheid die op deze wijze is ontstaan is EUR 123.000.

Een mooie positieve ontwikkeling is dat het college de prestatielevering van de zorg die is verleend door middel van een persoonsgebonden budget (pgb) wel zelf heeft kunnen vaststellen. Hierdoor hebben we geen onzekerheden meer in de jaarrekening.

Prestatielevering inkoop niet volledig vastgesteld

In onze managementletter hebben wij opgemerkt dat de aantoonbare prestatielevering in de eerste lijn niet is gewaarborgd. Indien de prestatielevering in het inkoopproces niet zichtbaar kan worden aangetoond, is het risico aanwezig dat ten onrechte betalingen worden gedaan aan derden. Tevens verhoogd dit het risico dat fraude onopgemerkt kan plaatsvinden. Daarom heeft de VIC geprobeerd om de prestatielevering achteraf alsnog vast te stellen. Bij deze controle is gebleken dat dit niet bij alle geselecteerde facturen aangetoond kon worden. Daarom hebben wij hiervoor bij onze oordeelsvorming een (geëxtrapoleerde) onzekerheid meegenomen van EUR 737.000.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Reikwijdte van de controle

Goedkeuringstolerantie

Ons getrouwheidsoordeel

Samenvatting bevindingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Het college heeft voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording afgegeven

Achtergrond

Dit jaar heeft het college voor het eerst een eigen oordeel gegeven bij de rechtmatigheid van de jaarrekening. Deze rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarrekening. Daarom valt deze verantwoording binnen de reikwijdte van de controle van de jaarrekening. Daarmee zijn voor de raad waarborgen ingebouwd dat het college niet zomaar de verantwoording kan opstellen en afgeven.

Bij rechtmatigheid in dit kader bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Baten, lasten en balansmutaties moeten rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rechtmatigheidsverantwoording door het college gaat dus primair om de financiële beheershandelingen.

Rechtmatigheidscriteria

In de rechtmatigheidsverantwoording legt het college verantwoording af over de volgende drie rechtmatigheidscriteria:

- **Begrotingsrechtmatigheid:** handelt het college binnen de door u beschikbaar gestelde budgetten en kredieten.
- **Misbruik en oneigenlijk gebruik:** zijn in (de uitvoering van) het beleid voldoende waarborgen opgenomen om misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving te voorkomen of tegen te gaan?
- **Voorwaardencriterium:** zijn de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met wet- en regelgeving tot stand gekomen?

Alle andere criteria worden afgedekt door het oordeel van de accountant over het getrouwe beeld van de jaarrekening. Deze hoeven niet vermeld te worden in de rechtmatigheidsverantwoording.

Verantwoordingsgrens

In de rechtmatigheidsverantwoording rapporteert het college over geconstateerde afwijkingen. Onder afwijkingen wordt verstaan fouten en onduidelijkheden over de rechtmatigheid van een financiële beheershandeling. U heeft ervoor gekozen om de verantwoordingsgrens vast te stellen op 3% van de werkelijke lasten, inclusief werkelijke toevoegingen aan de reserves. Dit is gelijk aan (afgerond) EUR 5,7 miljoen.

Het oordeel van het college

Het college is van mening dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor door uw raad gestelde grens. De reden hiervoor is een samenloop van begrotingsonrechtmatigheid (EUR 2,2 miljoen) en onrechtmatige aanbestedingen (EUR 1,4 miljoen). Dit heeft geleid tot een totale onrechtmatigheid van EUR 3,6 miljoen. Dit blijft onder de verantwoordingsgrens. De onrechtmatigheden zijn in meer detail toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierin is ook opgenomen dat een deel van de begrotingsonrechtmatigheid op basis van de financiële verordening 2023 als acceptabel moet worden aangemerkt. Hierbij is ons opgevallen dat een analyse ontbreekt of opbrengsten wel direct gerelateerd zijn aan de hogere kosten, zoals in de financiële verordening is opgenomen.

Ons oordeel over de rechtmatigheidsverantwoording

Wij hebben de werkzaamheden die door en namens het college zijn uitgevoerd om tot de rechtmatigheidsverantwoording te komen in detail beoordeeld. Op basis van deze werkzaamheden zijn wij niet tot een andere conclusie gekomen dan het college. Daarom hebben wij geoordeeld dat de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Programmaverantwoording
Paragrafen

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van de leesbaarheid en informatiewaarde van de programmaverantwoording

In dit deel van ons accountantsverslag geven wij ons beeld van de leesbaarheid en informatiewaarde van de programmaverantwoording. Ons oordeel is gebaseerd op de inzichtelijkheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses vanuit het perspectief van de raadsleden.

Daarnaast beoordelen wij of de programmaverantwoording in overeenstemming is met de jaarrekening en voldoet aan alle eisen die het BBV aan de programmaverantwoording stelt. Hieronder is een samenvatting opgenomen in tabelvorm. Vervolgens hebben wij in meer detail onze beeld uitgewerkt.

Aspect verantwoording	2023
Leesbaarheid	●
Informatiewaarde	●
Overeenstemming met jaarrekening	●
In overeenstemming met het BBV	●

Legenda	Betekenis
●	Voldoet niet of beperkt aan de norm
●	Voldoet aan de norm, maar verdere verbetering is mogelijk om de raad beter in positie te brengen
●	Voldoet aan de norm en brengt de raad goed in positie

Naar onze mening kent de programmaverantwoording in basis een goede structuur. Programma's zijn uitgewerkt in verschillende opgaven, de opgaven weer in maatschappelijke effecten. De maatschappelijke effecten zijn op hun beurt in de doelenboom onderverdeeld in resultaten en inspanningen. De maatschappelijke effecten zijn echter nog niet concreet en eenduidig, waardoor het naar onze mening voor de raad moeilijk is om er sturing aan te geven en voor het college om deze uit te voeren. Ook is het hierdoor minder goed mogelijk om het gedrag van de medewerkers te beïnvloeden teneinde de doelstellingen te realiseren.

Het document geeft naar onze mening door haar huidige opzet een minder overzichtelijke indruk en is daarom moeilijk leesbaar. Dit heeft vooral te maken met de wijze waarop de maatschappelijke effecten, resultaten, inspanningen en statussen zijn uitgelijnd en opgesomd. In de begroting die benaderbaar is via de website van de gemeente is dit veel overzichtelijker vormgegeven, hoewel dat document niet optimaal is vormgegeven voor alle gegevensdragers (bijvoorbeeld telefoons en tablets).

In de financiële verordening is opgenomen dat het college alle financiële afwijkingen groter dan EUR 50.000 op baten of lasten per beleidsprogramma en per taakveld opneemt en toelicht. Wij hebben geconstateerd dat dit ook is gebeurd. De kwaliteit van de analyses verschilt van taakveld tot taakveld, maar is over het algemeen voldoende duidelijk. Wij zijn wel van mening dat de analyses binnen een taakveld soms erg gedetailleerd zijn. Dit is een belangrijke oorzaak van de grote hoeveelheid aan analyses. Hierdoor is het soms moeilijk om de financiële rode draad van het programma in ogenschouw te houden.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Programmaverantwoording

Paragrafen

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van de leesbaarheid en informatiewaarde van de paragrafen

In onze visie vormen de paragrafen een belangrijk onderdeel voor de raad om haar controlerende taak goed te kunnen uitvoeren. In deze paragrafen moet het college verantwoording afleggen over een aantal belangrijke beleidsmatige onderwerpen die dwars door de programma's heen snijden. Daarom geven wij ook ten aanzien van de paragrafen ons beeld van de leesbaarheid en informatiewaarde. Tevens beoordelen we of de paragrafen in overeenstemming zijn met de jaarrekening en voldoen aan alle eisen die het BBV aan de paragrafen stelt. Dit hebben wij per paragraaf gedaan.

Ons samenvattend beeld van de paragrafen

Voor de paragrafen geldt dat de leesbaarheid en informatiewaarde erg verschilt per paragraaf. Naar onze mening ontbreekt het over de hele breedte nog wel aan een toereikende koppeling tussen de uitgangspunten van het beleid en de realisatie gedurende het jaar. Met andere woorden: wat stond er in de betreffende paragraaf in de begroting en wat is er uiteindelijk in de praktijk van terecht gekomen. De paragrafen bevatten over het algemeen wel voldoende informatie over het onderwerp van de paragraaf. Diverse paragrafen voldoen niet volledig aan de financiële verordening. Deze zijn hiernaast met een rood bolletje aangegeven.

Samenvattend komen wij tot de volgende aanbevelingen om de leesbaarheid en informatiewaarde van de paragrafen te verbeteren::

- Leg de inhoud van de paragrafen niet alleen langs de meetlat van het BBV, maar ook van de financiële verordening;
- Versterk de koppeling tussen de paragrafen in de begroting en de paragrafen in de jaarrekening;
- Voorzie kwalitatieve analyses van verklarende kwantitatieve analyses;
- Maak meer gebruik van grafieken en infographics.

Hieronder is een samenvatting opgenomen in tabelvorm. Op de volgende pagina's hebben wij in meer detail ons beeld uitgewerkt.

Wij bevelen u aan om ook onze signaleringen ten aanzien van de paragrafen mee te nemen bij de verdere ontwikkeling van uw P&C cyclus.

Wettelijke paragraaf	2023
Lokale heffingen	●
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	●
Onderhoud kapitaalgoederen	●
Financiering	●
Bedrijfsvoering	●
Verbonden partijen	●
Grondbeleid	●
Openbaarheid	●

Legenda	Betekenis
●	Voldoet niet of beperkt aan de norm
●	Voldoet aan de norm, maar verdere verbetering is mogelijk om de raad beter in positie te brengen
●	Voldoet aan de norm en brengt de raad goed in positie

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Programmaverantwoording

Paragrafen

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van de leesbaarheid en informatiewaarde van de paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandsvermogen geeft op een toereikende wijze inzicht in de opbouw van het weerstandsvermogen per 31 december 2023. De risico's met een mogelijk gewogen financieel gevolg vanaf EUR 100.000 die met dit vermogen worden afgedekt, worden duidelijk weergegeven en uitgelegd. Hierdoor ontstaat er naar onze mening een toereikend totaalbeeld van het financiële risicoprofiel van uw gemeente.

Ondanks deze positieve mening over de paragraaf, moeten wij wel constateren dat hoofdstuk 6 van de financiële verordening verder gaat in de risico-inventarisatie, risicobeoordeling en risicodekking dan de paragraaf Weerstandsvermogen. De methodiek die gebruikt wordt in de paragraaf sluit daarom niet volledig aan met de methodiek die gebruikt wordt in de financiële verordening. Daarom hebben wij deze paragraaf in onze samenvatting aangemerkt met een 'rood bolletje'.

In de paragraaf worden ook de verplichte kengetallen vanuit het BBV opgenomen. In dit verslag hebben wij een analyse opgenomen van deze kengetallen. Naar onze mening zou de informatiewaarde van de paragraaf verbeterd worden als het college een dergelijke analyse opneemt in de paragraaf. Het BBV vraagt immers om in de paragraaf Weerstandsvermogen een beoordeling op te nemen van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Deze beoordeling heeft naar onze mening te summier plaatsgevonden. De toegevoegde waarde van de paragraaf kan worden verbeterd door meer (grafische) analyses op te nemen van het verloop van de (verplichte) kengetallen.

Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen zijn de verschillende soorten kapitaalgoederen in overeenstemming met het BBV benoemd en afzonderlijk behandeld. De compleetheid en detaillering van deze uitwerkingen verschilt echter per soort kapitaalgoed. Daarnaast wordt naar onze mening wel inzicht gegeven in de financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien, maar een analyse van de verschillen tussen de begroting en jaarrekening ontbreekt. Wij raden u aan om met ingang van de jaarrekening 2024 deze analyse voor alle categorieën kapitaalgoederen op te nemen.

De financiële verordening vereist dat het college de gemeenteraad conform de P&C cyclus informeert over de voortgang van het geplande onderhoud, de omvang van het eventueel achterstallig onderhoud en de planning wanneer de onderhoudsplannen worden herzien. In de jaarrekening, dat gezien mag worden als sluitstuk van de P&C cyclus, ontbreekt deze informatie. Dit is des te belangrijker, omdat eventueel achterstallig onderhoud waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties direct een voorziening gevormd moet worden voor het gehele bedrag van het achterstallig onderhoud. Wij missen in de paragraaf een eenduidige analyse van dit achterstallige onderhoud.

De toegevoegde waarde van de paragraaf kan verder worden verbeterd door hierin ook een meerjarenperspectief mee te nemen gezien het structurele karakter van de onderhoudskosten.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Programmaverantwoording

Paragrafen

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van de leesbaarheid en informatiewaarde van de paragrafen

Lokale heffingen

De leesbaarheid van de paragraaf Lokale Heffingen is naar onze mening voldoende. Het taalgebruik is laagdrempelig, maar legt de essentie van de belangrijkste lokale heffingen goed uit. Tevens voldoet de paragraaf aan de financiële verordening.

De paragraaf voldoet echter niet helemaal aan de eisen die het BBV eraan stelt. Het BBV vereist dat uit de toelichting van de achterliggende (beleids)keuzes bij de berekeningen in ieder geval moet blijken of, en zo ja, hoe de kostendekkendheid tussen verschillende onderdelen wordt bereikt door gebruik te maken van kruissubsidiëring, alsmede in welke mate er kruislings wordt gesubsidieerd. De mate van kruissubsidiëring tussen onderdelen of hoofdstukken kan worden aangetoond door middel van een berekening per hoofdstuk. Dit is vooral van belang voor heffingen en rechten met een dekking van meer dan 100%.

Financiering

De paragraaf Financiering is een vrij technische paragraaf, maar het is naar onze mening redelijk goed gelukt om de belangrijkste onderdelen van de paragraaf goed leesbaar te maken. De reden waarom wij in het samenvattend overzicht hebben geconcludeerd dat de paragraaf niet voldoet aan de norm, is dat een analyse van de (toekomstige) financieringsbehoefte ontbreekt. Hierdoor voldoet de paragraaf ook niet volledig aan artikel 14 van de financiële verordening.

De informatiewaarde zou verbeterd kunnen worden door de financieringspositie van de gemeente in meerjarenperspectief te bezien, waarbij deels wordt teruggekeken, bijvoorbeeld drie jaar, en deels vooruitgekeken. Op deze wijze kan een trendanalyse worden ontwikkeld, waardoor een nog betere voorspelling gemaakt kan worden van de financieringsbehoefte op de langere termijn.

Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen dient ten minste opgenomen te worden een lijst met alle verbonden partijen, inclusief de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt. Tevens dienen de risico's te worden benoemd die verband houden met de verbonden partij.

Wij hebben geconstateerd dat de paragraaf voldoet aan de eisen van het BBV. Aanvullend daarop staat in de paragraaf dat op basis van de financiële verordening ook informatie moet worden opgenomen over beëindigde, nieuwe, en gewijzigde bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij verbonden partijen. Dit staat echter niet in de nieuwe financiële verordening, maar nog in de oude. Derhalve kan deze tekst worden verwijderd.

De leesbaarheid van de paragraaf kan worden verbeterd door de informatie per verbonden partij in de tabel te comprimeren, zoals bijvoorbeeld het belang voor Woerden van de VRU of de risico's bij de GGDrU. De gegevens die zijn opgenomen zijn in veel gevallen (veel) gedetailleerder dan noodzakelijk is.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Programmaverantwoording

Paragrafen

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van de leesbaarheid en informatiewaarde van de paragrafen

Bedrijfsvoering

De paragraaf Bedrijfsvoering dient ten minste inzicht te geven in de stand van zaken en het gevoerde beleid ten aanzien van de bedrijfsvoering. Het BBV definieert echter niet wat onder bedrijfsvoering moet worden verstaan.

Uw raad heeft nadere invulling gegeven aan de term bedrijfsvoering in artikel 37 van de nieuwe financiële verordening. Wij hebben geconstateerd dat in de paragraaf bedrijfsvoering hieraan gedeeltelijk invulling is gegeven door het college. Deze invulling komt echter beperkt tot uitdrukking in de paragraaf Bedrijfsvoering. Zo ontbreekt het gevraagde overzicht van de lasten en baten van personeel voor het begrotingsjaar plus drie jaren daarna. Dit geldt ook voor het overzicht van lasten van inhuur die in de beleidsprogramma's en overhead zijn geraamd en diverse andere punten uit het betreffende artikel. Daarom raden wij u aan om de paragraaf met ingang van de begroting 2025 in overeenstemming te brengen met de financiële verordening.

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft naar onze mening een goede weergave van de wijze waarom de gemeente het grondbeleid uitvoert en welke relatie dit beleid heeft met de bouwgronden in exploitatie. Verder wordt voldaan aan alle eisen uit het BBV.

Openbaarheid

De paragraaf Openbaarheid is voor het eerst verplicht geworden in de jaarstukken 2023. In deze paragraaf dient het college verslag te doen van de uitvoering van de Wet open overheid (Woo).

Wij hebben geconstateerd dat er in de jaarrekening 2023 geen afzonderlijke paragraaf Openbaarheid is opgenomen. In plaats daarvan is een (korte) alinea opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering waarin het aantal Woo verzoeken is opgenomen.

Overigens is bij veel gemeenten de nieuwe paragraaf Openbaarheid summier, omdat historie en referentie nog ontbreekt. Wij hebben het college daarom geadviseerd om voor komend jaar kennis te nemen van het nieuwe artikel 16a dat in de voorgenomen wijziging van het BBV is opgenomen. Hierin zijn in meer detail de eisen opgenomen waaraan de paragraaf betreffende openbaarheid moet voldoen.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Kengetallen BBV

Weerstandsvermogen

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze analyse van uw financiële positie

In onze controleverklaring moeten wij sinds vorig jaar expliciet aandacht besteden aan de geschiktheid van de door het college gehanteerde en onderbouwde veronderstellingen inzake het opvangen van financiële risico's in relatie tot de financiële positie.

Om aan deze eis te voldoen hebben wij onder andere kennis genomen van de in jaarstukken opgenomen paragraaf "Weerstandsvermogen", waarin het college de relatie heeft gelegd tussen de onderkende risico's, de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen. Ten aanzien van deze analyse hebben wij overwogen of deze alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Ons beeld van deze paragraaf hebben we eerder al gegeven. Een nadere analyse van uw weerstandsvermogen hebben we op deze pagina gegeven.

Daarnaast hebben wij vastgesteld of de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen. In de grafieken op deze en de volgende pagina's hebben we een overzicht opgenomen van de kengetallen die verplicht in de jaarrekening van uw gemeente moeten worden opgenomen. Deze hebben we afgezet tegen de waarden van de ratio's van de gemeente over de afgelopen vier jaar, maar ook tegen de gemiddelde omvang van andere gemeenten met uw omvang, de provincie Utrecht en met Nederland als geheel.

Hoewel de financiële positie ten opzichte van de jaarrekening 2022 en de begroting 2023 is verbeterd, blijkt uit onze analyse dat de financiële positie van uw gemeente als geheel matig is. De hoge netto schuldquote in combinatie met een relatief lage solvabiliteit en een hoge belastingcapaciteit maakt uw gemeente kwetsbaar. Ook in onze Boardletter hebben wij opgemerkt dat uw gemeente voor haar omvang en kwetsbare financiële positie een hoog ambitieniveau heeft. Wij hebben toen gezien dat deze ambities in overleg met de ambtelijke organisatie van gemeente Woerden in een eerder stadium al zijn geanalyseerd op haalbaarheid, en waar nodig teruggebracht. Ondanks de temporisering in uw ambities verslechtert de financiële positie verder, waarbij de dreiging was dat de netto schuldquote richting de 200% zou gaan. Dit is vanuit financieel perspectief een onwenselijke situatie.

Dit is ook onderkend door het college via de RIB 'Aanpak verlaging schuldquote' en het traject 'Investeren in Balans'. In deze documenten komt de noodzaak naar voren voor duidelijke keuzes van de gemeenteraad en uw college. Wij onderschrijven deze noodzaak. Niet alleen de financiën zijn hierbij een beperking maar ook de (huidige) capaciteit van de ambtelijke organisatie dreigt tegen haar grenzen aan te lopen. Dit kan de stabiele controleomgeving op termijn in gevaar brengen.

Op de pagina's hierna hebben wij onze constatering per kengetal nader geduid.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Kengetallen BBV

Weerstandsvermogen

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

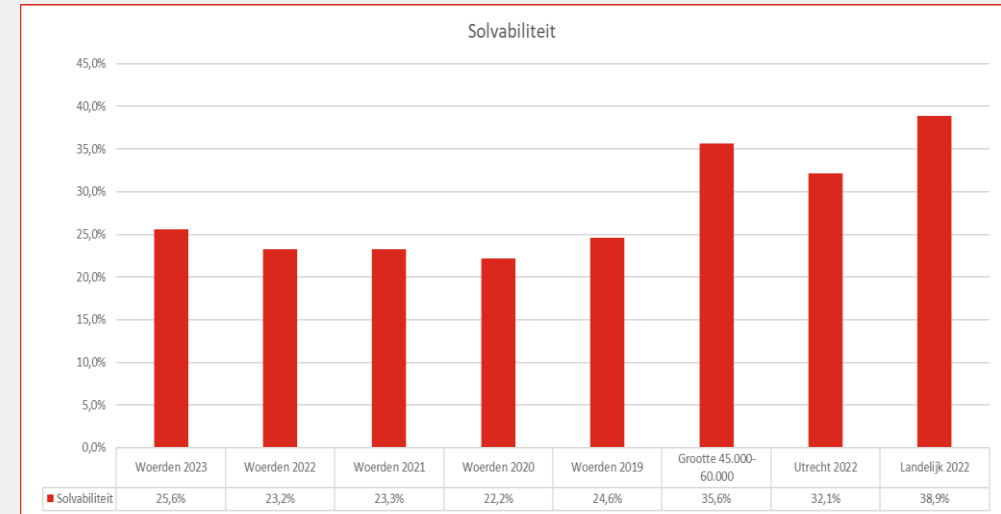
Onze analyse van uw financiële positie

Solvabiliteit

De solvabiliteit van uw gemeente is de laatste jaren gestaag toegenomen van 22,2% in 2020 tot 25,6% in 2023. Hiermee zit uw gemeente (net aan) in de risicocategorie *neutraal* in het provinciaal toezichtmodel.

De toename van de solvabiliteit is vooral te danken aan de positieve resultaten over 2022 en 2023 die zijn toegevoegd aan de algemene reserve. Deze positieve resultaten zijn voor een belangrijk deel incidenteel van aard, zoals het overschot op de opvang van Oekraïense vluchtelingen en de hogere bijdragen uit het gemeentefonds. Hierdoor is de huidige omvang van de solvabiliteit naar onze mening nog steeds fragiel. Binnen het traject 'Investerings in Balans' is daarom ook aandacht voor de ontwikkeling van de solvabiliteit. Als start van dit traject werd de nog uitgegaan van een solvabiliteit van 20%. Deze startwaarde is met de jaarrekening 2023 hoger geworden. Desalniettemin kan de solvabiliteit ook sneller dalen dan verwacht indien het ravijnjaar slechter uitvalt dan verwacht of de boeggolf aan investeringen (sneller) wordt ingelopen. Daarom raden wij u aan om de solvabiliteit bij de kadernota en begroting 2025 goed in de gaten te houden, omdat u relatief weinig buffers heeft om (onverwachte) tegenvallers op te vangen.

Ook de vergelijking met andere gemeenten laat zien dat uw weerbaarheid voor tegenvallers lager is dan gemiddeld. Landelijk lag de gemiddelde solvabiliteit van gemeenten in 2022 rond 39%. Voor de gemeente in uw provincie lag dit percentage op 32,1% en voor gemeenten met een vergelijkbare omvang op 35,6%. Uw solvabiliteit was eind vorig jaar 23,2%.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Kengetallen BBV

Weerstandsvermogen

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze analyse van uw financiële positie

Netto schuldquote en gecorrigeerde netto schuldquote

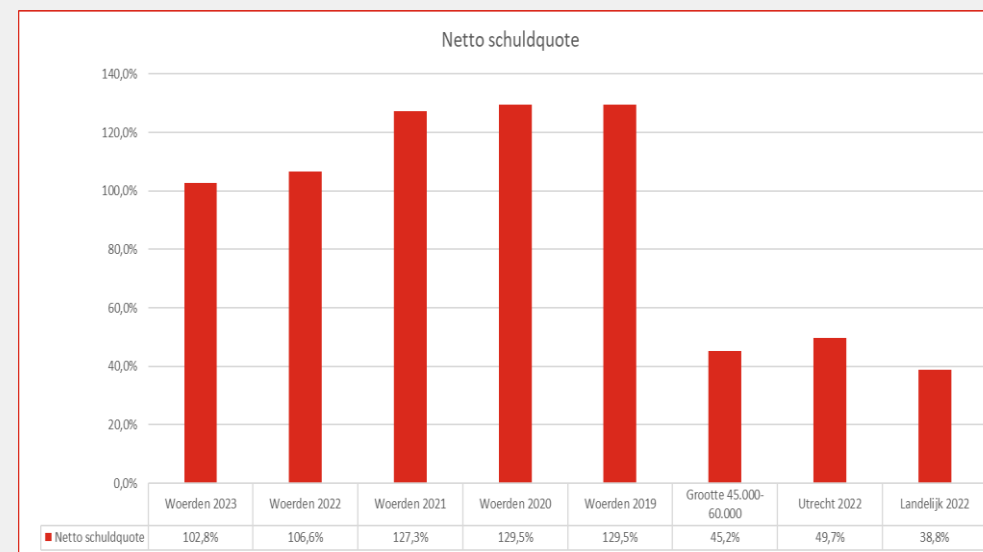
Ook de (gecorrigeerde) netto schuldquote van uw gemeente is de laatste jaren sterk gedaald naar een niveau rond de 103%. In de jaren daarvoor lag deze rond 128%. Een belangrijke reden van de daling is dat er relatief minder investeringen hebben plaatsgevonden, waardoor er bijvoorbeeld in 2023 geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken zijn. De lening die in 2022 is aangetrokken, is door de achterblijvende investeringen voor een belangrijk deel via schatkist-bankieren doorgeleend aan het Rijk. In 2023 is slechts een deel van deze gelden gebruikt om investeringen te doen, waardoor er nog ruim EUR 21,4 miljoen 'geparkeerd' staat in de schatkist van het Rijk.

Een andere belangrijke reden van de lagere netto schuldquote is het hogere bedrag aan totale baten. Dit is immers het bedrag waardoor de netto schulden worden gedeeld. Hoe hoger dit bedrag, hoe lager de schuldquote. De totale baten zijn sinds 2019 gestegen van EUR 128,4 miljoen naar EUR 183,6 miljoen. Dit heeft een forse impact gehad op de hoogte van de netto schuldquote. Omdat een deel van deze extra opbrengsten een incidenteel karakter heeft, is het realistisch om te veronderstellen dat de totale baten de komende jaren zullen dalen. Dit is ook terug te zien in de begroting 2024-2027. Zonder extra leningen aan te trekken, zal de netto schuldquote hierdoor al toenemen.

Vanuit haar toezichthoudende taak acht de provincie een (gecorrigeerd) netto schuldquote die hoger is dan 130% als meest risicovol. Voor beide ratio's blijft uw gemeente hier ruimschoots onder. U heeft zelf de norm voor de netto schuldquote ook bepaald op 130%.

Ten opzichte van de andere gemeenten in uw provincie, alsmede het landelijk gemiddelde en het gemiddelde van andere gemeenten met uw omvang, is uw netto-schuldquote zeer hoog. Dit houdt voor een belangrijk deel verband met het relatieve hoge investeringsniveau uit het verleden. De gemiddelde netto schuldquotes liggen tussen 39% (landelijk) en 50% (gemeenten in provincie Utrecht). Dit gemiddelde wordt echter fors opgetrokken door uw gemeente.

Om de ambities en investeringen te financieren werd verwacht dat er in nieuwe leningen aangetrokken moeten worden. In de begroting 2024 is daarom rekening gehouden met een netto schuldquote die toeneemt tot 180%. Hierdoor belandt u in de categorie *meest risicovol* en wordt uw eigen norm overstegen. Om dit te voorkomen zijn de maatregelen getroffen die we eerder hebben genoemd.

Kengetallen BBV

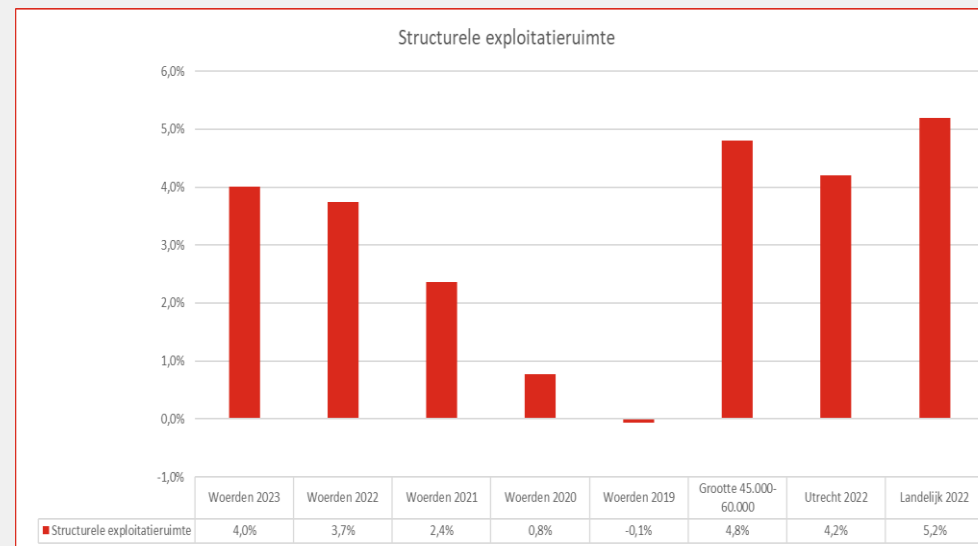

Onze analyse van uw financiële positie

Het relatieve belang van de grondexploitaties in de totale exploitatie van de gemeente is in 2023 toegenomen van -0,2% naar 2,8%. Dit betekent dat de totale boekwaarde van uw grondexploitatie relatief sterker gestegen is dan uw totale omzet. Desalniettemin is het percentage in absolute termijn nog laag. Zo laag, dat uw gemeente zich bevindt in de categorie *minste risicovol* die de provincie hanteert bij haar toezichthoudende taak. Ook ten opzichte van het gemiddelde van andere gemeenten is het financiële risicoprofiel van uw grondexploitaties laag. Dit gemiddelde is 6,1% voor de gemeenten in Nederland, respectievelijk 7,3% voor anderen gemeenten met uw omvang. Dit betekent dat het financiële risicoprofiel van uw grondexploitaties ten opzichte van de totale omzet bij uw gemeente lager is dan bij andere gemeenten. De reden hiervan is dat de verkoop van de gronden van uw belangrijkste grondexploitaties gelijke tred houden met de investeringen.

De structurele exploitatieruimte is, net als de laatste jaren, positief. Dit houdt in dat de structurele lasten kunnen worden gedekt door structurele baten. Er is feitelijk sprake van een overschot in de exploitatie in 2023 nadat alle incidentele resultaten zijn geëlimineerd. Dit is voor de provincie een belangrijk uitgangspunt bij de uitvoering van haar toezichthoudende taak. De afgelopen jaren is het kengetal toegenomen van 0,8% in 2020 tot 4,0% in 2023. De belangrijkste reden hiervoor is de hogere algemene uitkering. Het percentage lag in 2022 wel onder het niveau van de andere gemeenten, zowel met dezelfde omvang als binnen de provincie Utrecht en bij andere gemeenten in Nederland. Hierbij moet wel aangetekend worden dat 2022 voor alle gemeenten een uitzonderlijk positief jaar is geweest. De verwachting is dat, zeker gezien de mogelijke afname van het gemeentefonds, dit percentage de komende jaren onder druk komt te staan.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Kengetallen BBV

Weerstandsvermogen

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

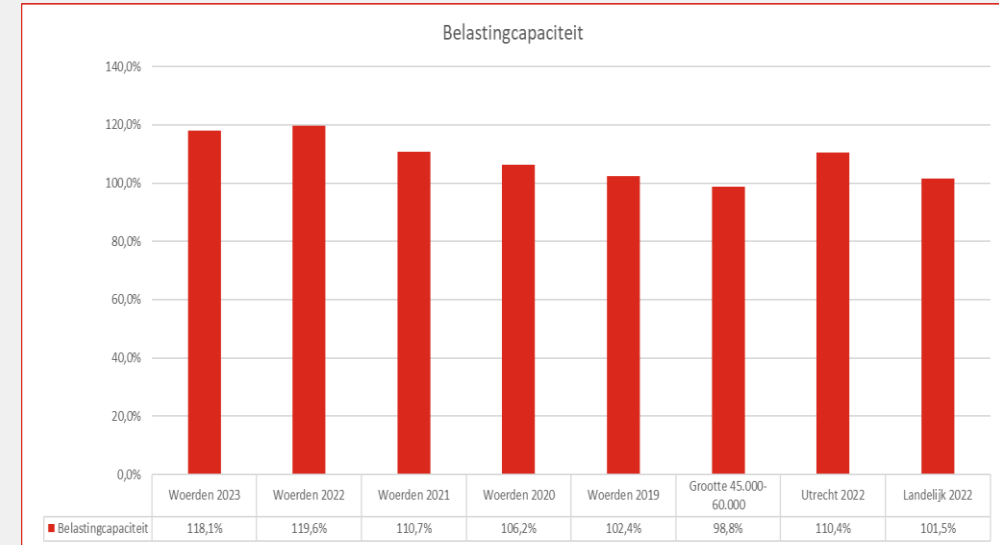
Onze analyse van uw financiële positie

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend als de verhouding tussen de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in uw gemeente en de landelijke gemiddelde woonlasten voor hetzelfde huishouden over het vorige jaar. Hierbij worden de definities van het kennisinstituut Coelo aangehouden. Dit instituut gaat voor de bepaling van het gemiddelde bedrag aan OZB uit van de gemiddelde WOZ waarde van een koopwoning in uw gemeente. Dit is een andere berekeningswijze dan die u zelf hanteert, waardoor de uitkomsten van dit kengetal verschillen. Wij gebruiken de definitie van Coelo om aan te sluiten bij de informatie die openbaar gemaakt is door het CBS.

De omvang van de belastingcapaciteit in uw gemeente is relatief hoog. Vooral in 2022 heeft een forse toename plaatsgevonden van 110,7% naar 119,6%. Hierdoor bent u met de gemeentelijke belastingen relatief “duur”. Hiermee bent u door de provincie ingedeeld in de hoogste risicocategorie. Andere gemeenten met uw omvang zaten in 2022 op een belastingcapaciteit van 98,8%. Landelijk lag dit op 101,5% en bij de andere gemeenten in de provincie Utrecht op 110,4%.

In 2023 is dan wel weer een daling te zien naar 118,1%. Dit komt omdat de toename van de gemiddelde lastendruk bij uw gemeente is toegenomen met 10,1%, terwijl dit landelijk op 11,4% lag.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Kengetallen BBV

Weerstandsvermogen

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze analyse van uw weerstandsvermogen

In de paragraaf Weerstandsvermogen is door het college een analyse gemaakt van het weerstandsvermogen van uw gemeente per 31 december 2023. Eerder in dit rapport hebben wij een aangegeven hoe wij aankijken tegen de leesbaarheid en informatiewaarde van de paragraaf Weerstandsvermogen. In deze paragraaf gaan we dieper in op de analyse die door het college gemaakt is.

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de financiële risico's die de gemeente loopt en de buffers die gemeente vrij beschikbaar heeft om deze risico's op te vangen (de weerstandscapaciteit). Uit de analyse van het college blijkt dat het weerstandsvermogen in 2023 is gestegen van 1,2 naar 1,9. Hiermee voldoet de ratio aan de norm die uw raad heeft gesteld (1,4).

Objectiviteit van de benodigde weerstandscapaciteit

Een belangrijk nadeel van de benodigde weerstandscapaciteit is dat deze subjectief is. Het is volledig afhankelijk van de kwaliteit van het risicomanagement en de mogelijkheid om de maximale omvang en kans van voordoen van de risico's te bepalen. In de praktijk is dit vaak weerbarstiger dan uit de paragraaf Weerstandsvermogen blijkt

Zoals wij in onze boardetter aan de raad hebben opgenomen, is het risicomanagement bij uw gemeente nog onvoldoende een onderdeel van de normale bedrijfsvoering. Het risicomanagementproces, waaronder het denken en handelen vanuit risico's, wordt nog niet integraal beleefd en toegepast in de organisatie. Hierdoor kan niet zomaar gesteld worden dat de risico's die genoemd zijn in de paragraaf juist en volledig zijn. Wel vormen ze naar onze mening een goede afspiegeling van het risicoprofiel van uw gemeente in vergelijking met andere gemeenten.

Uw weerstandsvermogen nader geanalyseerd

De belangrijkste reden van de toename van het weerstandsvermogen is dat het beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen van EUR 31,7 miljoen naar EUR 46,0 miljoen. Dit is te danken aan het feit dat bij de herijking van de reserves, diverse reserves zijn opgeheven of afgeroomd ten gunste van de algemene reserve. Omdat de algemene reserve onderdeel uitmaakt van de beschikbare buffer die u als gemeente heeft, stijgt ook het weerstandsvermogen.

De financiële omvang van de risico's is afgenomen van EUR 25,9 miljoen naar EUR 23,8 miljoen. De belangrijkste reden van de daling is dat er ten opzichte van 2022 enkele risico's met een belangrijke financieel effect zijn weggevallen of zijn ingerekend in de begroting, waaronder het risico op rentestijging en het risico op een stijging van de energiekosten. Ook een lager risicoprofiel leidt tot een hoger weerstandsvermogen, omdat er minder buffer nodig is om het totale risicoprofiel af te dekken.

Ondanks de forse toename van het weerstandsvermogen blijft het naar onze mening belangrijk om de risico's goed te bewaken in het licht van de financiële positie van uw gemeente. In het bijzonder de blijvende onzekerheid over de exacte uitwerking van een mogelijke verlaging van de algemene uitkering speelt hierbij een belangrijke rol.

Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het fysiek domein

Schattingen binnen het fysiek domein zijn evenwichtig.

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2023 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen. Indien wij oordelen dat een schatting niet evenwichtig is, hebben wij dit oordeel nader toegelicht.

Managementschatting	Oordeel
Waardering immateriële vaste activa	Evenwichtig
Waardering materiële vaste activa	Evenwichtig

Schattingen gehanteerd bij waardering van grondexploitaties

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op, de zogenaamde jaarschijven, waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten en parameters beoordeeld. In de tabel op de volgende pagina zijn onze bevindingen weergegeven.

Hierbij merken wij op dat de managementschattingen standaarden zijn die bij het herzien van de grondexploitaties gelden als uitgangspunt. Het college heeft vervolgens per exploitatiegebied beoordeeld of deze standaarden moeten worden gebruikt of dat afwijkende waarden (uitzonderingen) gelden, vanwege project-specifieke afspraken.

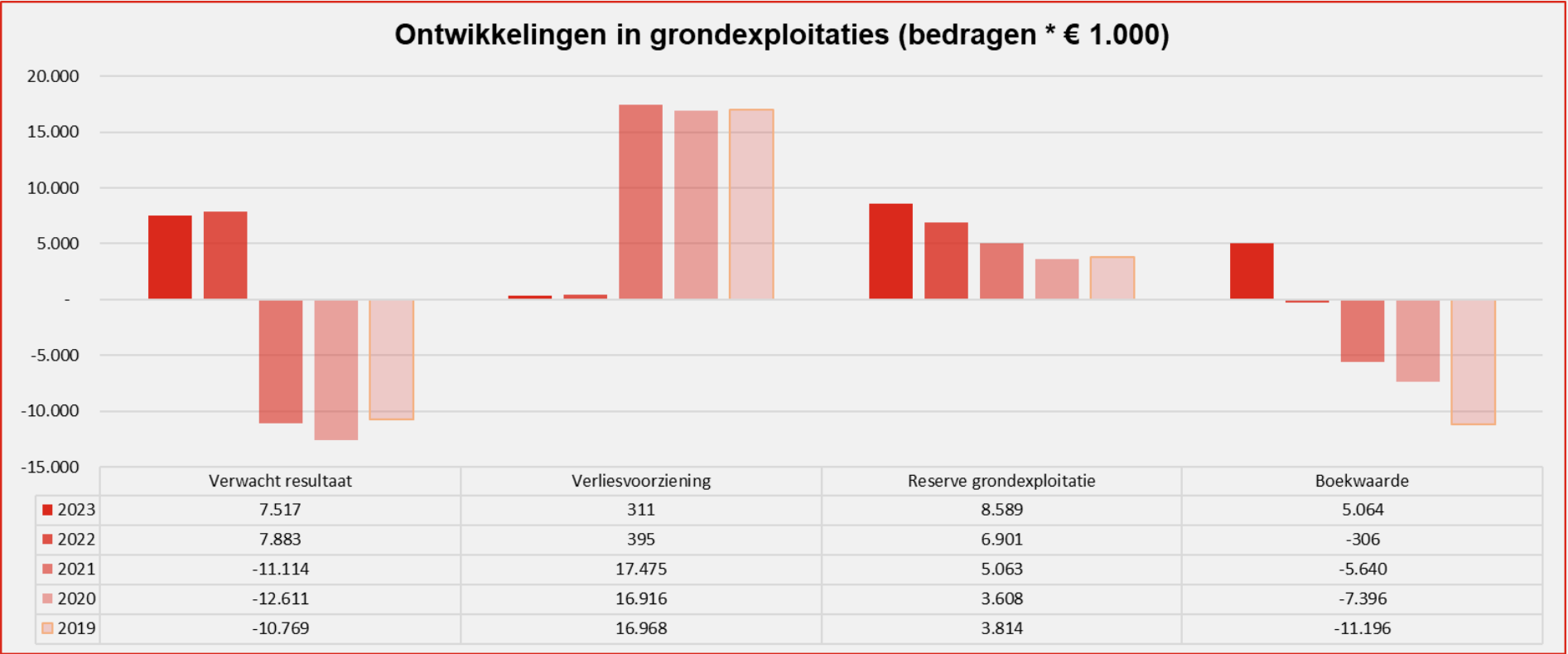
Grondexploitaties zijn geactualiseerd.

Als onderdeel van de jaarafsluiting heeft er een actualisatie van de grondexploitaties plaatsgevonden. Op de volgende pagina hebben wij de resultaten hiervan grafisch weergegeven.

De boekwaarde van de grondexploitaties is toegenomen van negatief EUR 0,3 miljoen naar positief EUR 5,1 miljoen. Deze toename van EUR 5,4 miljoen wordt veroorzaakt door:

- Bij: reguliere investeringen van EUR 5,8 miljoen, inclusief toegerekende uren en rente. De hoogste investeringen hebben plaatsgevonden in de exploitaties Snel en Polanen (EUR 3,5 miljoen) en Harmelen (EUR 1,2 miljoen);
- Bij: tussentijdse winstneming op lopende exploitaties van EUR 2,0 miljoen. Deze winstneming heeft plaatsgevonden in de exploitaties Snel en Polanen (EUR 1,0 miljoen) en Harmelen (EUR 0,9 miljoen)
- Af: reguliere grondverkopen van EUR 5,8 miljoen. De hoogste grondverkopen hebben plaatsgevonden in de exploitaties Snel en Polanen (EUR 2,6 miljoen) en Harmelen (EUR 3,1 miljoen);
- Af: correctie op eerder verantwoorde subsidie vanuit de Woningbouw-impuls van EUR 3,5 miljoen. In 2023 is door de commissie BBV meer richting gegeven op welke wijze de subsidie moet worden verantwoord. Op basis van de voorwaarden heeft er een correctie plaatsgevonden.

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het fysiek domein

- Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

	Belangrijkste boodschappen
	Jaarrekening
	Informatiewaarde jaarverslag
	Financiële positie
	Bevindingen controle
Fysiek domein	
Sociaal domein	
Bedrijfsvoering	
	Interne beheersing
	Speerpunten van de gemeenteraad
	Bijlagen

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het fysiek domein

Resultaat grondexploitaties niet helemaal zuiver verantwoord
Het verwachte totale resultaat dat uit de grondexploitaties wordt verwacht is iets gedaald van EUR 7,9 miljoen naar EUR 7,5 miljoen. In de projecties die in de jaarrekening zijn opgenomen, zijn echter de winstnemingen die al hebben plaatsgevonden niet meer zichtbaar. Dat wil zeggen dat de winsten die in het verleden al tussentijds verantwoord zijn, niet meer worden meegenomen in het genoemde eindresultaat van de betreffende grondexploitatie. Naar onze mening wordt daarom het werkelijke resultaat uit de grondexploitaties niet goed zichtbaar gemaakt. Voor de controlerende rol van de raad is het naar onze mening beter om transparant te maken wat de gemeente verdient over de hele looptijd van het project. Voor de projecten die in de jaarrekening 2023 zijn genoemd, zou dat er als volgt uitzien:

Exploitatie	Winstneming			
	< 2023	2023	> 2023	Totaal
Schoollocaties	167	41	2.803	3.011
Snel en Polanen	9.670	1.005	3.056	13.731
Harmelen	226	919	1.189	2.334
Pionier	0	4	0	4
Kamerik Noordoost II	1.701	52	0	1.753
Breliuspark	0	0	2	2
Putkop Harmelen	0	0	778	778
Burg van Zwietenweg	0	0	(311)	(311)
Totaal	11.764	2.021	7.517	21.302

Uit dit overzicht blijkt dat het totale resultaat van de exploitaties op eindwaarde niet EUR 7,5 miljoen is, maar EUR 21,3 miljoen. Het verschil is de winst van EUR 13,8 miljoen die tot en met 2023 al in het resultaat is genomen.

De winstneming in 2023 bedraagt EUR 2,0 miljoen. Omdat het totale nog te verwachte resultaat in 2003 is gedaald met EUR 0,4 miljoen (zie tweede regel in de linker kolom), is de daadwerkelijke ontwikkeling in 2023 van het verwachte eindresultaat uit de grondexploitaties een winststijging van EUR 1,6 miljoen. Deze toename komt voor een belangrijk deel voor rekening van exploitatie Snel en Polanen. In het MPG 2024 is de toename van het resultaat in meer detail toegelicht.

Algemene Reserve Grondbedrijf hoger dan noodzakelijk
Vooral door de tussentijdse winstnemingen op de projecten Snel en Polanen en Harmelen, is de Algemene Reserve Grondbedrijf (ARG) toegenomen van EUR 6,9 miljoen naar EUR 8,6 miljoen. De analyse van de meest gewenste omvang van de ARG op basis van de uitgangspunten in de Nota Grondbeleid Woerden 2023, geeft een wenselijke stand van EUR 6,9 miljoen. Derhalve is de werkelijke stand van de ARG EUR 1,7 miljoen hoger. Dit bedrag zou in potentie alternatief ingezet kunnen worden.

Wij hebben vanuit onze gesprekken echter begrepen dat het realistisch is dat er de komende jaren nieuwe grondexploitaties worden geopend, waarbij de wens naar betaalbare woningen zal leiden tot een mogelijke verliezen. Het overschot dat ultimo 2023 aanwezig is in de ARG, kan bijvoorbeeld worden gebruikt om deze verliezen te dekken, zodat er geen of een lagere 'greep' nodig is uit de algemene reserve.

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het fysiek domein

Managementschatting	Oordeel	Toelichting
Gehanteerde rekenrente	Evenwichtig	Het college rekent binnen de grondexploitaties met een toekomstige rekenrente van 1,12% (2022: 1,04%). Dit percentage is in lijn met het werkelijke rentepercentage over het vreemd vermogen bij gemeente Woerden. Daarom achten wij deze schatting evenwichtig.
Kostenstijging	Evenwichtig	De verwachte stijging van de civieltechnische kosten bedraagt 3% voor 2024 en 2% voor 2025 en verder. Voor overige kosten wordt in 2024 een toename van 5% verwacht. Deze verwachting neemt af naar 4% in 2025 en 2% vanaf 2026. Deze percentages liggen in lijn met het interval dat extern specialist Metafoor geeft in haar Outlook Grondexploitaties 2024. Vanaf 2026 is dit het midden van het interval. Op basis hiervan vinden wij de kostenschattingen evenwichtig.
Opbrengstenstijging	Evenwichtig	Het rapport van Metafoor houdt rekening met een stabiel prijsniveau of lichte toename in de meterprijzen over de hele breedte van het grondspectrum. De verwachting ten aanzien van de opbrengststijging die het college heeft doorgerekend in alle grondexploitaties voor 2024 en 2025 is een stijging tussen 0%-1%. Vanaf 2026 is de toename stabiel op 2%. Daarom achten wij ook deze schattingen evenwichtig.
Gehanteerde programmering	Evenwichtig	De programmering van de grondexploitaties is gebaseerd op actuele omstandigheden van de markt, gemaakte afspraken met marktpartijen, interne en externe adviezen, onderzoeken en politieke uitgangspunten ten aanzien van woningbouw en werkgelegenheid. Wij achten de op marktinformatie gebaseerde inschatting voor de programmering evenwichtig op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden.
Verkooprijzen	Evenwichtig	De prijzen zoals ingerekend in de grondexploitaties zijn gebaseerd op de Grondprijsbrief 2024. De prijzen die hierin zijn opgenomen, liggen naar onze mening in lijn met actuele marktprijzen. Daarom achten wij de schattingen evenwichtig.

Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het sociaal domein

Voorspellende waarde zorgkosten is nog beperkt

Wij hebben geconstateerd dat er binnen de gemeente nog onvoldoende grip is op de toekomstige ontwikkeling van de zorgkosten in het jeugddomein. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat het voorspellend vermogen van de organisatie nog niet toereikend is. Hierdoor is het risico aanwezig dat de werkelijke zorgkosten vanuit de Jeugdwet (fors) afwijkt van hetgeen eerder verwacht. Dit is ook zichtbaar in de jaarrekeningen van de laatste jaren. Daarom hebben wij het college aangeraden om de interne beheersing van de ontwikkeling van de zorgkosten in het jeugddomein te versterken. Wij hebben hiervoor in onze boardletter enkele tips gegeven.

Schattingen binnen het sociaal domein zijn evenwichtig.

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2023 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen. Indien wij oordelen dat een schatting niet evenwichtig is, hebben wij dit oordeel nader toegelicht.

Managementschatting	Oordeel
Nog te betalen zorgkosten	Evenwichtig

Onzekerheid bij prestatielevering zorg veel lager dan vorig jaar

Zoals bij de samenvatting van onze detailbevindingen hebben opgemerkt, heeft het college in 2023 de prestatielevering van de zorg in natura niet volledig kunnen vaststellen. Het lukt echter wel steeds beter om dit achteraf vast te stellen zonder afhankelijk te zijn van zorgleveranciers. Dit geldt vooral voor de zorg die is gefinancierd met persoonsgebonden budget. We willen de organisatie dan ook complimenten maken dat de totale omvang van de onzekerheid beperkt is gebleven tot EUR 123.000

De totale omvang van de onzekerheid is opgenomen bij de onderbouwing van ons oordeel.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het sociaal domein

Wij hebben een analyse uitgevoerd van de kosten van uw sociaal domein. Hierbij hebben wij onderscheid gemaakt in de aard van de kosten en deze vergeleken met de primaire en bijgestelde begroting, alsmede met de werkelijke kosten over vorig jaar.

Werkelijke kosten fors hoger dan in de bijgestelde begroting

In de grafiek op de volgende pagina hebben wij de opbouw en ontwikkeling van de totale kosten in het sociaal domein opgenomen. De primaire begroting van het sociaal domein ging uit van EUR 56,7 miljoen aan totale kosten. In de tussentijdse rapportages is dit bijgesteld naar EUR 70,2 miljoen. De bijstelling van EUR 13,5 miljoen) geeft een indicatie dat de totale kosten in het sociaal domein bij de primaire begroting te laag waren ingeschat. Dit heeft de organisatie echter proactiefesignaleerd en gecorrigeerd in de tussentijdse rapportages 2023.

De toename van de verwachte kosten heeft vooral plaatsgevonden bij de deelgebieden inkomen, participatie en jeugdzorg. Op hoofdlijnen kan de aangepaste begroting als volgt worden gespecificeerd:

- Exploitatiekosten opvang ontheemden Oekraïne (EUR 2,3 miljoen)
- Aanpassen budget Ferm Werk (EUR 6,7 miljoen)
- Autonome stijging kosten jeugdzorg (EUR 1,0 miljoen)
- Indexatie jeugd-maatwerkproducten (EUR 1,7 miljoen)
- Nieuwe specifieke uitkeringen (EUR 1,0 miljoen)
- CAO indexatie lonen (EUR 0,5 miljoen)

Wij merken op dat een deel van de aanpassingen wordt gecompenseerd door hogere Rijksbijdragen. Dat gaat om een bedrag van ongeveer EUR 4,0 miljoen.

Opvang ontheemden heeft minder gekost, jeugdzorg duurder

De werkelijke kosten van het sociaal domein over 2023 bedragen EUR 68,0 miljoen en zijn hiermee EUR 2,3 miljoen (3,3%) lager dan in de bijgestelde begroting werd verwacht. De belangrijkste redenen hiervan zijn de lagere kosten voor de omvang van ontheemden en inburgering (EUR 0,8 miljoen), lagere aanvragen voor energietoeslag (EUR 0,8 miljoen) en lagere kosten voor de Wmo (EUR 1,1 miljoen). Daar staat tegenover dat de kosten van de jeugdzorg hoger zijn. Het college heeft een gedetailleerde toelichting opgenomen als onderdeel van de verantwoording van het programma sociaal domein.

Kosten sociaal domein in 2023 met 10,9% toegenomen

De kosten van het sociaal domein over 2023 zijn met EUR 6,7 miljoen (10,9%) toegenomen ten opzichte van 2022. De belangrijkste redenen hiervoor betreffen de budgetaanpassingen voor onder andere de energietoeslag en opvang ontheemden. Het grootste deel van deze toename wordt gedekt door hogere rijksbijdragen.

Wat wel een negatief effect heeft op het resultaat ten opzichte van 2022 is de autonome kostenstijging van kosten van de jeugdzorg. Deze zijn toegenomen van EUR 15,3 miljoen in 2022 tot EUR 18,9 miljoen in 2023. Dit betreft vooral een toename van de kosten voor de jeugdzorg vanwege de hogere vraag naar vooral gespecialiseerde jeugdzorg.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

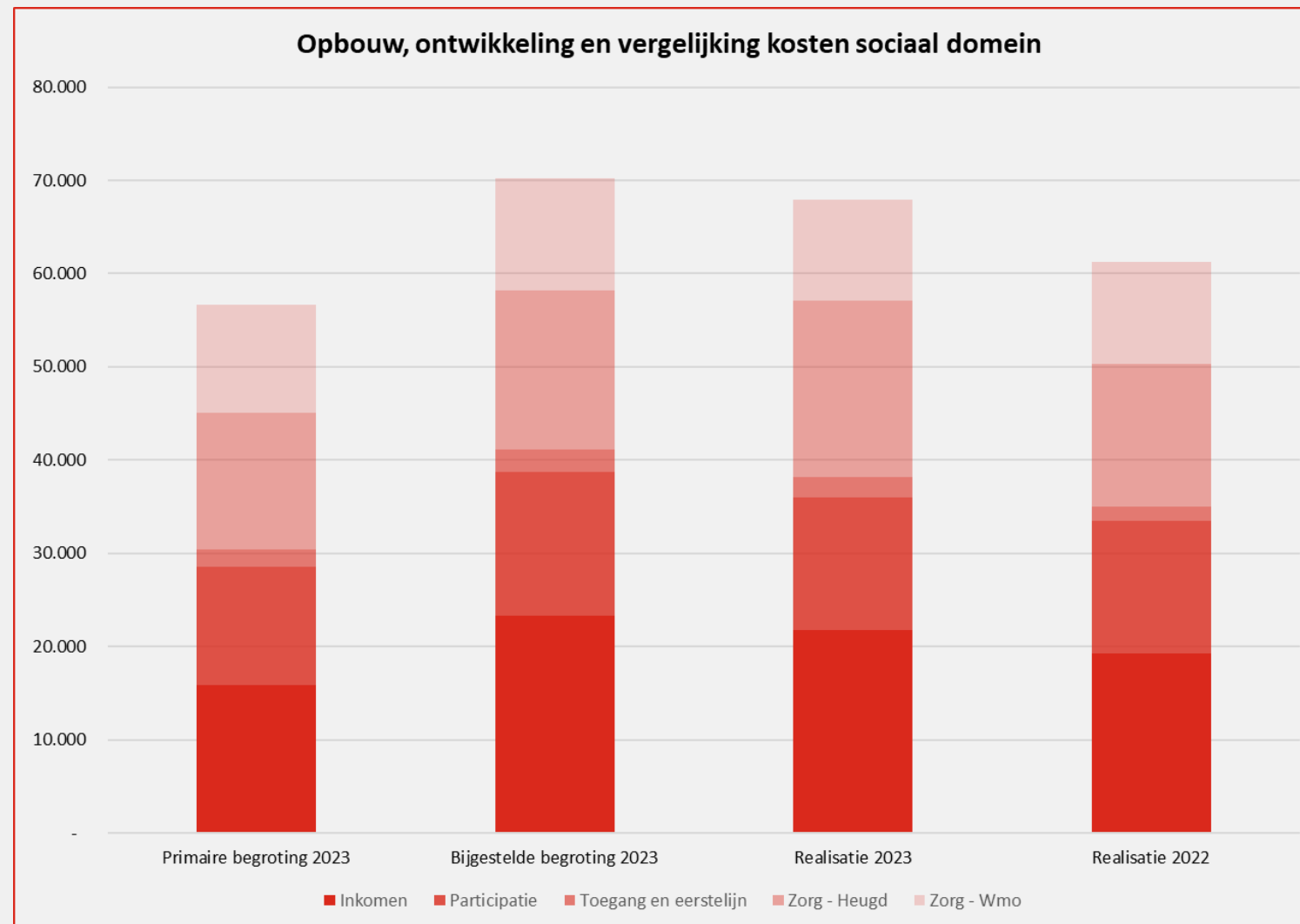

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het sociaal domein

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

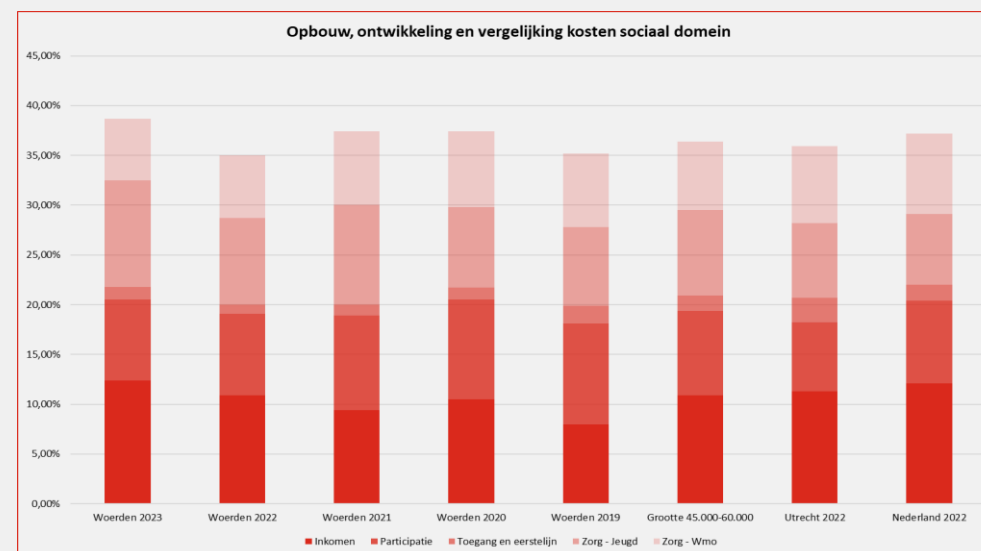
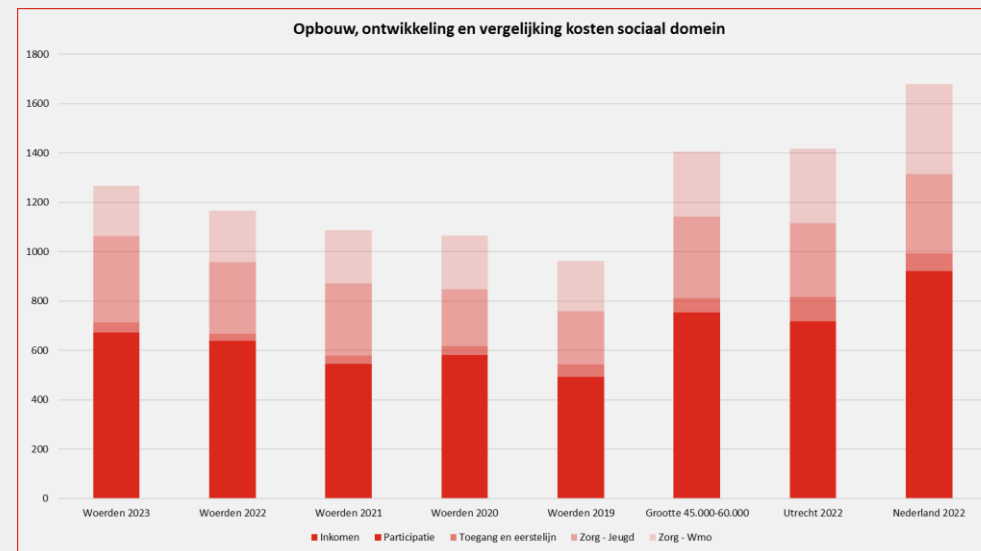
Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van het sociaal domein

Uw kosten in het sociaal domein verder geanalyseerd

We hebben de ontwikkeling van de kosten binnen het sociaal domein in beeld gebracht over de afgelopen vijf jaar, alsmede een doorkijk gegeven naar de primaire begroting 2024. Ook hebben wij deze kosten afgezet tegen de kosten van andere gemeenten met uw omvang, de provincie Utrecht en met Nederland als geheel. Dit hebben wij langs twee invalshoeken gedaan, namelijk de kosten per inwoner en als percentage van uw totale begroting.

Het totale bedrag per inwoner dat uw gemeente betaalt aan het sociaal domein over 2023 bedraagt EUR 1.256. Dit is gelijk aan 35,0% van de totale lasten. In 2022 was dit bedrag EUR 1.166 per inwoner ofwel 37,4% van de lasten. Hiermee gaf u per inwoner veel minder uit als andere gemeenten met uw omvang, het gemiddelde in de provincie Utrecht en Nederland. Zo gaf de gemiddelde gemeente in Nederland in 2022 EUR 1.679 (37,2% van de begroting) uit per inwoner en andere gemeenten met uw omvang EUR 1.406. Opvallend is echter dat het relatieve belang van de uitgaven in het sociaal domein voor uw gemeenten hoger is dan bij andere gemeenten. De gemeenten in de provincie Utrecht geven gemiddeld 35,9% van hun totale kosten uit aan het sociaal domein. Landelijk is dit 37,2% en andere gemeenten met uw omvang 37,4%. Ook u gaf in 2022 37,4% van uw totale uitgaven uit aan het sociaal domein.

De kosten per inwoner in het sociaal domein zijn sinds 2019 toegenomen met ruim 21%. Hiermee stijgen de kosten evenredig met de rest van de uitgaven van de gemeente. De toename is relatief beperkt. Landelijk zijn de kosten voor het sociaal domein toegenomen met 30%-35%. Dit kan de reden zijn waarom u per inwoner minder uitgeeft dan andere gemeenten.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van de bedrijfsvoering

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar

Het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente heeft de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld; en
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld.

Wij zijn van mening dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die het college heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2023 aanvaardbaar zijn.

Schattingen binnen het domein bedrijfsvoering zijn evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2023 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen. Indien wij oordelen dat een schatting niet evenwichtig is, hebben wij dit oordeel nader toegelicht.

Managementschatting	Oordeel
Waardering financiële vaste activa	Evenwichtig
Waardering kortlopende vorderingen	Evenwichtig
Waardering voorzieningen	Evenwichtig

Prestatielevering inkopen niet geborgd in de eerste lijn

Uit de werkzaamheden van de VIC is gebleken dat de aantoonbare prestatielevering van de inkopen in de eerste lijn niet is gewaarborgd. Indien de prestatielevering in het inkoopproces niet zichtbaar kan worden aangetoond, is het risico aanwezig dat ten onrechte betalingen worden gedaan aan derden. Tevens verhoogd dit het risico dat fraude onopgemerkt kan plaatsvinden. Over 2023 heeft dit geleid tot een (geëxtrapoleerde) onzekerheid van EUR 737.000.

Om de prestatieakkoordverklaarders te ondersteunen bij hun taak, hebben wij u geadviseerd om richtlijnen voor prestatielevering vast te stellen. In deze richtlijnen kunt u aangeven op welke wijze u verwacht dat prestatielevering vastgelegd moet worden bij wat voor soort inkoop. Ook kunt u hierbij een minimumbedrag vaststellen waarvoor prestatielevering moet worden vastgelegd. Hiermee voorkomt u onnodige vastleggingen voor kleine inkopen die een beperkt risico vormen.

Herijking reserves hebben geleid tot hogere algemene reserve

Op 21 december 2023 heeft de raad besloten om in overeenstemming met de nieuwe financiële verordening enkele bestemmingsreserves op te heffen en de resterende saldi ten gunste te brengen van de algemene reserve. Dit heeft geleid tot een verhoging van de algemene buffer van EUR 0,7 miljoen. In dezelfde vergadering heeft de raad besloten om een bedrag van EUR 3,6 miljoen over te hevelen van de Reserve Kapitaalslasten Maatschappelijk Nut naar de Algemene reserve. De overheveling vanuit de Reserve Kapitaalslasten Economisch Nut bedroeg EUR 1,9 miljoen. Hierdoor komt de totale versterking van de algemene reserve uit op EUR 6,2 miljoen.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van de bedrijfsvoering

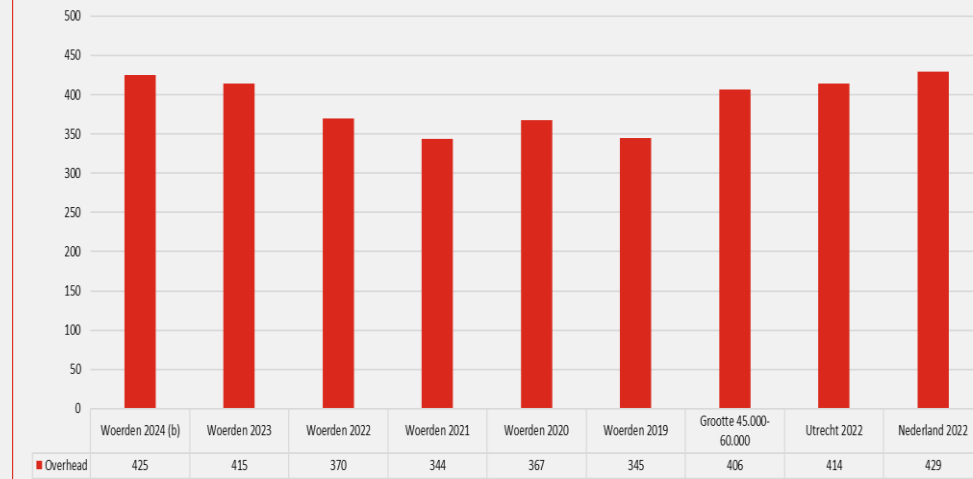
Uw overhead nader geanalyseerd

In de grafieken aan de rechterzijde van deze pagina hebben wij de ontwikkeling van uw overheadkosten in beeld gebracht over de afgelopen vijf jaar, alsmede een doorkijk gegeven naar de primaire begroting 2024. Ook hebben wij deze kosten afgezet tegen de overheadkosten van andere gemeenten met uw omvang, de provincie Utrecht en met Nederland als geheel. Dit hebben wij langs twee invalshoeken gedaan, namelijk de overheadkosten per inwoner en als percentage van uw totale begroting.

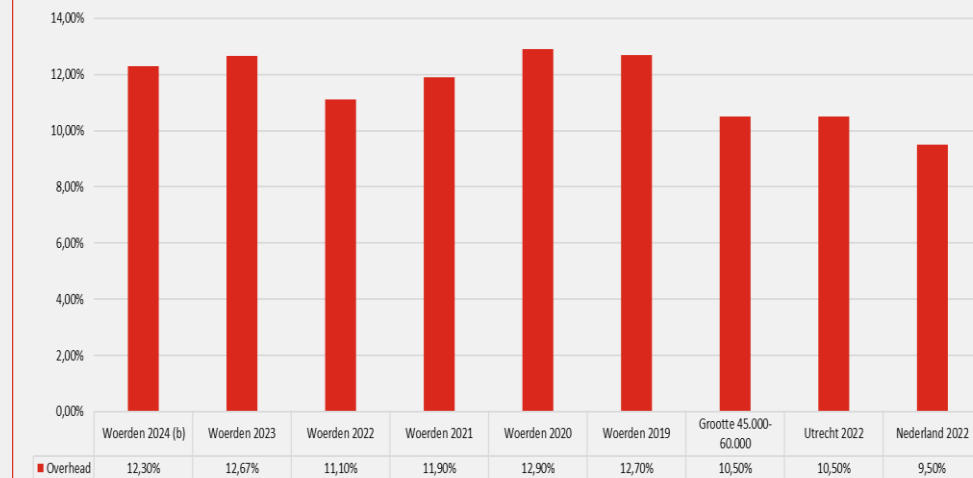
Na een grillig verloop in de periode 2019-2021, zijn de kosten op het taakveld overhead bij uw gemeente gestaag toegenomen van EUR 344 naar EUR 415 per inwoner. Dit heeft enerzijds te maken met indexatie van kosten en de toename van de CAO-lonen, maar ook door de versterking van de organisatie waar uw raad toe besloten heeft. Deze laatste oorzaak is vooral zichtbaar in 2023 en de begroting 2024. Dit is ook zichtbaar in het relatieve aandeel van de overhead in de totale kosten van uw gemeente. In 2022 was de overhead als percentage van de totale kosten stabiel 11,1%. In 2023 is dit gestegen naar 12,7%.

Het landelijke gemiddelde, maar ook het gemiddelde in uw provincie en bij andere gemeente met uw omvang, is ongeveer 10%. Hiermee is uw overhead gemiddeld genomen iets hoger dan bij andere gemeenten. Hierbij benadrukken wij wel dat de toedeling van de kosten aan het taakveld Overhead subjectieve elementen kent en bij iedere gemeente anders kan zijn. Het trekken van conclusies op basis van deze benchmark is daarom niet altijd goed mogelijk. Uw gemeente investeert met een goede reden de komende jaren extra in de organisatie. Dit heeft automatisch effect op de kosten voor overhead.

Ontwikkeling en vergelijking kosten overhead

Ontwikkeling en vergelijking kosten overhead

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Fysiek domein

Sociaal domein

Bedrijfsvoering

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

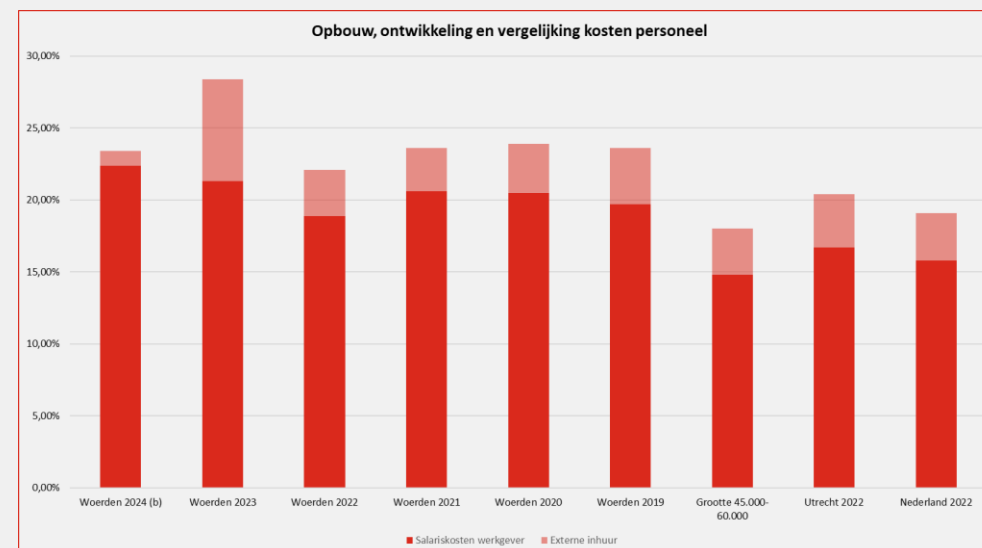
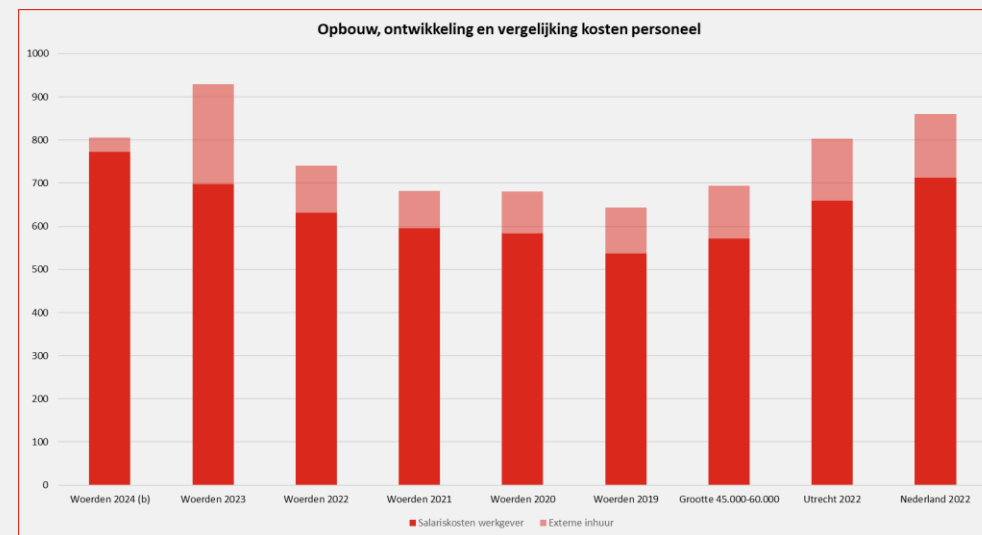
Onze belangrijkste bevindingen en analyses ten aanzien van de bedrijfsvoering

Uw personeelskosten nader geanalyseerd

Net als voor de overhead, hebben wij een nadere analyse uitgevoerd op de kosten van uw personeel. Hierbij hebben wij onderscheid gemaakt in medewerkers die bij u in dienst zijn en medewerkers die u extern inhuurt. We hebben de ontwikkeling van deze kosten in beeld gebracht over de afgelopen vijf jaar, alsmede een doorkijk gegeven naar de primaire begroting 2024. Ook hebben wij deze kosten afgezet tegen de personeelskosten van andere gemeenten met uw omvang, de provincie Utrecht en met Nederland als geheel. Dit hebben wij langs twee invalshoeken gedaan, namelijk de kosten per inwoner en als percentage van uw totale begroting.

Opbouw en ontwikkeling van de personeelskosten

In de grafieken aan de rechterzijde van deze pagina hebben wij de opbouw en ontwikkeling van de totale personeelskosten opgenomen. Hieruit blijkt dat het bedrag dat u per inwoner aan personeel betaalt vanaf 2019 is toegenomen van EUR 644 naar EUR 929. Ten opzichte van de begroting is dit een toename van 23,6% van de totale begroting naar 28,4%. De belangrijkste reden hiervoor zijn de extra taken die vanuit de Rijksoverheid aan de gemeenten zijn overgedragen, de stijging van de CAO-lonen en de investering in de kwaliteit van uw organisatie. Daarnaast valt op dat de kosten die u betaald voor externe inhuur in 2023 fors zijn toegenomen. Over de periode 2019-2022 betaalde u gemiddeld nog geen EUR 100 per inwoner aan externe inhuur. In 2023 was dit EUR 231 per inwoner. Dit komt neer op een totaalbedrag van ruim EUR 12,4 miljoen. Per inwoner betaalt u bijna 60% meer dan het landelijk gemiddelde en 88% meer als andere gemeenten met uw omvang. Daarnaast valt op dat in de begroting 2024 rekening gehouden wordt met kosten voor externe inhuur van EUR 82 per inwoner. Dit lijkt gezien de ontwikkeling in 2023 aan de lage kant te zijn.

Ons beeld van het afsluitproces en de totstandkoming van de jaarrekening

In dit onderdeel van ons accountantsverslag geven wij ons beeld van (de kwaliteit van) het afsluitproces en de totstandkoming van de jaarrekening.

Over het algemeen zijn wij tevreden met de wijze waarop het afsluitproces en de jaarrekeningcontrole zijn verlopen. Bij de start van de controle waren de door ons gevraagde documenten voor het grootste deel beschikbaar, waardoor we een goede start hebben kunnen maken met onze controlewerkzaamheden. De vragen die wij hadden werden snel en toereikend beantwoord.

Desalniettemin zien wij op onderdelen ruimte voor verbetering bij de dossiervorming, waaronder de onderbouwing van de uitgaven en balansposities ten aanzien van de Sisa-regelingen. Wij bevelen u aan om deze verbetering een speerpunt te maken bij de afsluiting 2024 door deze werkzaamheden breder te borgen in de organisatie. Een andere maatregel is het maken van een strakkere planning tussen de organisatie en ons controleteam, inclusief duidelijk afspraken over de naleving van deze planning.

Beperkt aantal correcties naar aanleiding van onze controle

Een indicatie voor de kwaliteit van het afsluitproces is het aantal correcties dat voorkomt uit onze controle. Wij hebben slechts een beperkt aantal correcties voorgesteld. Deze zijn allemaal gecorrigeerd.

Wij hebben bij het doorlopen van de eerste versie van de jaarrekening kleine onjuistheden geconstateerd in de toelichtingen. Deze zijn allemaal gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening.

Kwaliteit van de (primaire) begroting kan worden verbeterd

Het resultaat na bestemming is in de jaarrekening 2023 uitgekomen op EUR 7,4 miljoen. In de primaire begroting werd een positief resultaat verwacht van EUR 0,3 miljoen. In de bijgestelde begroting ging het college uit van een verlies van EUR 0,8 miljoen. Dit is een verschil van EUR 8,2 miljoen met de werkelijkheid. De belangrijkste oorzaken zijn door het college toegelicht in de samenvatting op pagina 6 en 7 van de jaarstukken.

Ook over de laatste 4 jaar is gebleken dat de jaarrekening een (veel) positiever beeld geeft dan de bijgestelde begroting. Een aantal verschillen, in het bijzonder als het gaat om vertragingen in onderhoud, mutaties in de grondexploitatie en de voorspelbaarheid van de kosten in het sociaal domein, hadden eerder gesignaleerd kunnen worden. Dit blijkt ook uit de analyse van de verschillen die wij op de volgende pagina visueel hebben gemaakt.

Om uw kaderstellende en controlerende rol nog beter te kunnen uitvoeren, raden u aan om het college te verzoeken om in meer detail onderzoek te doen op welke wijze de kwaliteit van de (bijgestelde) begroting kan worden verbeterd. In onze In onze boardletter hebben we reeds aangegeven dat de eerstelijnssteams meer verantwoordelijk kunnen nemen voor de realisatie van gemaakte afspraken in de begroting, in plaats van te wijzen naar hun strategisch adviseurs of de financiële afdeling. Naar onze mening ligt de basis van verantwoording en analyse bij de budgetverantwoordelijke. Ook een kwalitatief goede tweede lijn kan een bijdrage leveren aan de ambitie van de gemeente om de P&C cyclus verder te verbeteren. Het door-ontwikkelen van business control binnen de organisatie is hiervoor naar onze mening een goede mogelijkheid.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Afsluitproces

Overzicht processen

VIC

Risicomanagement en fraude

IT-omgeving

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Afsluitproces

Overzicht processen

VIC

Risicomanagement en fraude

IT-omgeving

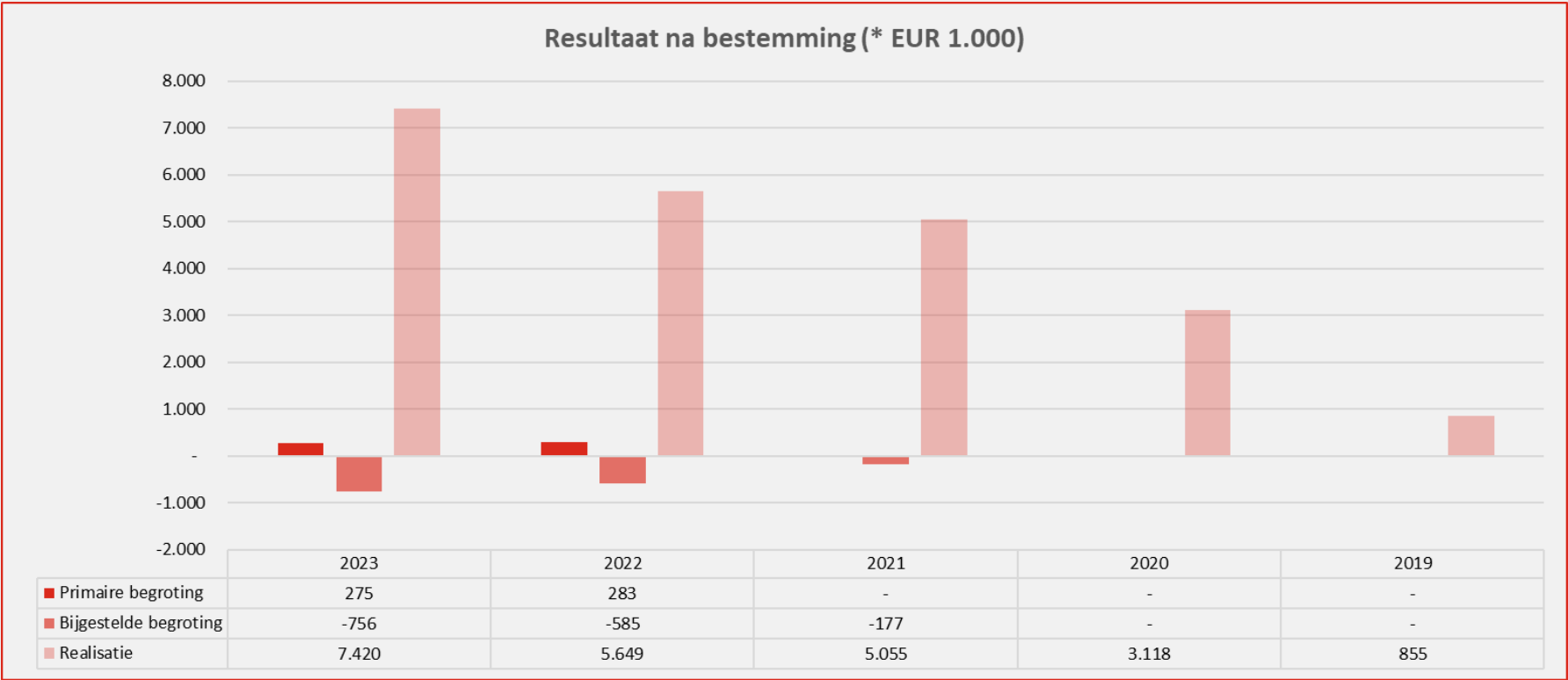
Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van het afsluitproces en de totstandkoming van de jaarrekening

	Belangrijkste boodschappen
	Jaarrekening
	Informatiewaarde jaarverslag
	Financiële positie
	Bevindingen controle
	Interne beheersing
	Afsluitproces
	Overzicht processen
	VIC
	Risicomanagement en fraude
	IT-omgeving
	Speerpunten van de gemeenteraad
	Bijlagen

Ons beeld van de interne beheersing vanuit de interim-controle (zoals opgenomen in de boardletter)

Hoewel er goede stappen zijn gezet ter verbetering, is de kwaliteit van de interne beheersing binnen uw gemeente als geheel om tot een getrouwe jaarrekening en rechtmatigheidsverantwoording te komen nog niet voldoende. Dit kritische oordeel over de kwaliteit van de interne beheersing wil echter niet zeggen dat wij niet tot een goedkeurende controleverklaring zijn gekomen of dat het college geen rechtmatigheidsverantwoording heeft kunnen afgeven. Wel geeft het aan dat er veel gegevensgerichte detailwerkzaamheden nodig zijn geweest door de VIC en ons om dit te realiseren. Maar belangrijker, het geeft de noodzaak aan om verbeteringen door te voeren om de kwaliteit van de interne beheersing op het gewenste niveau te krijgen. In onze boardletter zijn diverse bevindingen en aanbevelingen opgenomen die u hierbij kunnen ondersteunen.

Ook in de rapportage van de VIC zijn zeer waardevolle bevindingen en aanbevelingen opgenomen. Uit deze bevindingen blijken diverse aandachtspunten, maar vooral ook dat er duidelijke verbeteringen zichtbaar zijn ten opzichte van voorgaand jaar. Deze verbeteringen zijn zichtbaar gemaakt in de auditmonitor, een totaaloverzicht waarin de bevindingen van de voorgaande accountant zijn opgenomen en worden bewaakt. Aan dit overzicht zijn ook de bevindingen toegevoegd van de VIC over 2023.

Uit onze werkzaamheden is duidelijk naar voren gekomen dat het college en de ambtelijke leiding onze mening over de interne beheersing delen. Zij zijn zich al langer bewust van het feit dat verbetering noodzakelijk is. Dit heeft zich onder andere geuit in verschillende ontwikkelopgaven en verbeterprogramma's. Eén van de belangrijkste is het verbeterplan voor de financiële functie.

Wij hebben in onze boardletter gesignaleerd dat er meerdere verbeterprogramma's en ontwikkelopgaven simultaan worden uitgevoerd. Naar onze mening hebben alle opgaven en programma's hun eigen specifieke waarde voor de organisatie, maar ontbreekt het in de uitvoering aan integraliteit en een duidelijke overkoepelende organisatievisie. Hierdoor ontbreekt structuur en worden acties in hoge mate ad hoc uitgevoerd. Dit leidt ertoe dat daadwerkelijk verbeteringen moeizaam op gang komen en onsamenhangend zijn. Dit wordt versterkt door externe factoren als de uitdagende arbeidsmarkt, de toenemende verschuiving van rijkstaken naar de gemeenten en de onzekerheid over de financiële positie vanaf 2026. Daarom raden wij u aan om de verschillende verbeter-programma's en ontwikkelopgaven samen te voegen, te prioriteren en de bewaking van de voortgang van de uitvoering centraal te beleggen bij een onafhankelijke functionaris, zoals de concerncontroller.

Een andere bedreiging voor de realisatie van de verbetermaatregelen die wij signaleren is dat het ambitieniveau van de gemeente erg hoog is. Dit geldt vooral voor de gemeenteraad. Belangrijke opgaven en ambities zoals duurzaamheid, realisatie van woningbouw, de beoogde revitalisatie van de Rembrandtbrug en het uitdagende onderwijshuisvestingsbeleid, leggen een forse druk op de organisatie en de financiële stabiliteit van de gemeente. Wij bevelen u derhalve aan om deze ambities nader te beschouwen in het licht van de omvang van de ambtelijke organisatie. Wij hebben begrepen dat het gesprek hierover met de gemeenteraad al plaatsvindt.

Op de volgende [pagina](#) hebben wij voor de belangrijkste processen onze visie gegeven op de kwaliteit van de interne beheersing in het kader van de jaarrekening en de rechtmatigheidsverantwoording.

Ons beeld van de interne beheersing vanuit de interim-controle (zoals opgenomen in de boardletter)

Proces	Status	Belangrijkste reden classificatie niet-groen
Debiteuren en verkoopfacturatie	●	Veel handmatige werkzaamheden; hoge foutgevoeligheid
Omgevingsvergunningen	●	Nieuw proces met nieuw systeem moet nog vorm krijgen; aansluiting K2F
Ontvangen subsidies	●	Geen subsidieregister; volledigheid en prestatielevering niet gewaarborgd
Huren en pachten	●	Geen tussentijdse aansluitingen en (cijfer)analyses
Treasury	●	Nieuw treasurystatuut vastgesteld, proces moet hier nog op worden afgestemd
Inkopen en factuurverwerking	●	Prestatielevering niet gewaarborgd en niet altijd aantoonbaar
Betalingsorganisatie	●	Interne controle op bankrekeningnummers beperkt
Aanbestedingen	●	Geen interne controle op gunning aanbestedingen onder Europese drempel
Personeel- en salarisadministratie	●	Zichtbare interne controle op invoer stamgegevens en eindafrekeningen ontbreekt
Wmo	●	Controle op tarieven vindt te laat plaats; prestatielevering intern niet vastgesteld
Jeugd	●	Controle op tarieven vindt te laat plaats; prestatielevering intern niet vastgesteld
Verstrekte subsidies	●	Vastleggingen in het proces niet consistent; beperkte ondersteuning systeem
Belastingen	●	Geen zichtbare interne controle op kohiers
Participatiewet (uitbesteed)	●	
Memoriaalboekingen	●	Onderbouwing van memoriaalboekingen wordt niet altijd aanwezig
Risicomanagement	●	Risicomanagement niet geborgd in de organisatie

Legenda	Betekenis
●	Urgente bevindingen in het proces; materiële bedreiging voor de getrouwheid en rechtmatigheid
●	Belangrijke bevindingen in het proces; geen bedreiging voor de getrouwheid en rechtmatigheid
●	Geen belangrijke bevindingen in het proces

Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Interne beheersing

Afsluitproces

Overzicht processen

VIC

Risicomanagement en fraude

IT-omgeving

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Afsluitproces

Overzicht processen

VIC

Risicomanagement en fraude

IT-omgeving

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van en onze samenwerking met de VIC

Wij hebben in onze boardletter aandacht gevraagd voor de kwantitatieve en kwalitatieve invulling van de derde lijn (de VIC-functie). Nadat wij de boardletter besproken hadden met de auditcommissie heeft de organisatie een nieuwe medewerker aangetrokken om deze functie in te vullen. Dit is echter geen uitbreiding geweest van de derde lijn, maar de vervanging van een externe medewerker. Hierdoor blijft ons advies om de derde lijn uit te breiden naar minimaal 2,0 fte, maar bij voorkeur 2,6-2,8 fte.

In onze ervaring is de huidige invulling van een VIC-functie voor een organisatie met de omvang en complexiteit van gemeente Woerden beperkt. Dit signaal wordt versterkt omdat de interne beheersing in de eerste en tweede lijn nog niet adequaat is ingericht, waardoor de VIC bij een aantal processen nog zelf de interne controles uitvoert, in plaats van het beoordelen van de door de eerste lijn uitgevoerde interne controles. Tevens dient de VIC ook de transacties te omvatten die betrekking hebben op de gemeente Oudewater. Vergelijkbare gemeenten, zonder dat sprake is van dienstverlening aan een derde gemeente, beschikken veelal over een VIC-functie van, afhankelijk van de inrichting van de control-functie als geheel, tussen 1,8-2,2 fte.

Tijdens onze tussentijdse controle hebben wij vernomen dat de uitbreiding van de (V)IC-functie de aandacht heeft in de organisatieversterking, waarvoor de gemeenteraad extra geld beschikbaar gesteld heeft. Het budget dat hiervoor beschikbaar is, is in het eerste halfjaar 2024 gebruikt om een ervaren registeraccountant in te zetten als coach op afstand voor de VIC medewerkers. Wij hebben begrepen dat de structurele uitbreiding van de VIC zal plaatsvinden in het tweede halfjaar 2024.

Een positief signaal dat we willen geven is dat we hebben geconstateerd dat de VIC een kwaliteitsimpuls heeft gekregen met de nieuwe medewerker. Ook de inzet van de externe coach heeft voor de VIC, en daarmee onze controle, aantoonbaar toegevoegde waarde gehad. Zowel in de uitvoering, vastlegging en analyse van de bevindingen zien we een duidelijke verbetering ten opzichte van onze tussentijdse controles. Hierdoor hebben we op veel onderdelen goed gebruik kunnen maken van de werkzaamheden van de VIC. Voor het komende jaar maken we afspraken om de samenwerking nog verder te verstevigen.

In de boardletter hebben wij het college de suggestie meegegeven om de positie van de VIC in de organisatie te heroverwegen, zodat zij een meer onafhankelijke positie inneemt in het drie-lijnsmodel. In uw hoofdstructuur zou een positionering direct bij Concerncontrol hiervoor naar onze mening een goede optie zijn. Het college heeft bij ons aangegeven dat de huidige positionering een bewuste keuze is geweest bij de inrichting van de organisatie. Wij hebben ook begrepen dat de VIC medewerkers alle ruimte, middelen en verantwoordelijkheid krijgen om hun functie op een verantwoorde wijze uit te voeren. Hiermee is volgens het college de objectiviteit van de VIC functie voldoende gewaarborgd. De komende jaren zullen wij onze aanbeveling dan ook niet meer herhalen. Uiteraard nemen we de huidige positionering van de VIC wel mee in onze risicoanalyse die ten grondslag ligt aan onze controle.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Afsluitproces

Overzicht processen

VIC

Risicomanagement en fraude

IT-omgeving

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van uw risicomanagementproces, inclusief frauderisico's

Risicomanagement is in ontwikkeling

Naar onze mening zijn de kaders voor risicomanagement goed uiteengezet in hoofdstuk 6 van de Financiële verordening Woerden 2023, maar moeten deze nog in de volle breedte in de organisatie worden geïmplementeerd. Risico's zijn op hoofdlijnen wel inzichtelijk, maar worden niet altijd meegewogen bij de besluitvorming. Tevens is er nog beperkt aandacht voor fraude- en IT-risico's.

Dit geeft aan dat risicomanagement nog niet voldoende een onderdeel vormt van de normale bedrijfsvoering binnen de gemeente. Het risicomanagementproces, waaronder het denken en handelen vanuit risico's, wordt nog niet integraal beleefd en toegepast in de organisatie. Op dit moment worden risico's uit de organisatie gehaald en geëvalueerd als gevolg van de door het BBV afgedwongen actualisatie bij de begroting en jaarrekening, en nog niet een gestructureerd proces om het risicoprofiel van de gemeente te beheersen.

Hierdoor is het risico aanwezig dat risico's niet volledig inzichtelijk zijn en/of niet integraal worden beheerst, waardoor de gemeente onwenselijke financiële risico's loopt. Hoewel de visie van de gemeente is dat risicomanagement een lijnverantwoordelijkheid is, is het naar onze mening van belang dat dit proces door een onafhankelijke medewerker wordt bewaakt, zoals de concerncontroller.

Financiële positie maakt risicomanagement nog belangrijker

De hoge netto schuldquote in combinatie met lage solvabiliteit en hoge belastingcapaciteit maakt uw gemeente zeer kwetsbaar. Dit is reeds onderkend door het college via de RIB 'Aanpak verlaging schuldquote' en het traject 'Investerings in Balans'. In deze documenten komt de noodzaak naar voren voor duidelijke keuzes van de gemeenteraad en uw college. Wij onderschrijven deze noodzaak. Een gedegen en integraal risicomanagement is hierbij naar onze mening cruciaal.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Afsluitproces

Overzicht processen

VIC

Risicomanagement en fraude

IT-omgeving

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van uw risicomanagementproces, inclusief frauderisico's

Verantwoordelijkheid voor fraude ligt bij de raad en het college

De primaire verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van fraude ligt bij zowel de raad als het college van burgemeester en wethouders. Het is onze verantwoordelijkheid om door planning en uitvoering van de controle een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude (of van fouten).

Frauderisico's niet expliciet opgenomen in werkzaamheden VIC

De organisatie beschikt over een "Frauderisicoanalyse Woerden-Oudewater 2021". In deze analyse zijn voor meerdere processen de potentiële frauderisico's benoemd en zijn kans en impact per risico, het organisatieonderdeel waar het risico zich voor kan doen en de getroffen beheersmaatregelen benoemd. Hiermee heeft u in opzet een goed instrument om frauderisico's te kunnen beheersen. Een volgende stap is om de frauderisico's ook te integreren in de dagelijkse bedrijfsvoering van de organisatie, mede als onderdeel van het uit te voeren M&O beleid, zodat ze gaan 'leven' in de organisatie. Tot op heden is hier nog geen sprake van.

Onze controleaanpak voor fraude in de controleverklaring

Wij zijn verplicht om in onze controleverklaring een aparte sectie op te nemen over fraude. Hierin staat welke werkzaamheden wij hebben uitgevoerd om frauderisico's te onderkennen die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang en om deze risico's te mitigeren. In de verklaring zullen wij ook opnemen wat de belangrijkste waarnemingen en uitkomsten zijn van deze werkzaamheden.

Frauderisico's in onze controle

Naast het betrekken van de concept interne frauderisicoanalyse hebben wij op basis van onze beroepsregels de volgende aanvullende werkzaamheden uitgevoerd in het kader van fraude:

- Het uitvoeren van een eigen risicoanalyse per proces waarin de drie kenmerken van fraude: rationalisatie, druk en gelegenheid worden afgezet tegen de kans en de impact;
- Frauderisico's bespreken met de Auditcommissie, het college en de gemeentesecretaris;
- Beoordelen of nevenfuncties van het college en de directie aanleiding geven tot een verhoogd risico;
- Beoordelen of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties;
- Integrale analyse van de financiële administratie op ongebruikelijke boekingen, zoals onverwachte verschuivingen tussen budgetten en/of kredieten;
- Controle van het gunningsproces van inkoop- en aanbestedingstransacties;
- Controle van de prestatielevering in het inkoopproces;
- Nadere werkzaamheden uitvoeren van een proces/transactie in het kader van onvoorspelbaarheid.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bijzonderheden voortgekomen.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Afsluitproces

Overzicht processen

VIC

Risicomanagement en fraude

IT-omgeving

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Ons beeld van uw IT-omgeving en innovatie in de interne beheersing

Algemeen

In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij een IT-audit naar de opzet en het bestaan van de algemene IT-beheersmaatregelen uitgevoerd. Dit zijn de beheersmaatregelen die uw organisatie heeft getroffen om ervoor te zorgen dat de IT-systemen betrouwbaar en integer zijn. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan het mitigeren van de risico's op onbeheerste wijzigingen, ongeautoriseerde handelingen en het optreden van verstoringen met impact op de gegevensverwerking. Hierbij richten wij ons op de voor de jaarrekening belangrijkste applicaties, waaronder:

- Key2Financiën (financiële administratie);
- Cumulus (sociaal domein)
- ADP (salarisadministratie)
- VRiS (belastingen)

Onze IT-auditwerkzaamheden hebben niet als doel gehad om te komen tot een beoordeling van de IT-organisatie of IT-omgeving als geheel, maar zijn uitsluitend gericht geweest op het verkrijgen van voldoende zekerheid ten aanzien van de continue, betrouwbare werking van de IT-omgeving en beheersing van de betreffende processen met behulp van uw systemen en data voor zover relevant in het kader van de controle van de jaarrekening.

Uw IT-functie is goed op weg in haar ontwikkeling

In het kader van de jaarrekening hebben wij geen acute bedreiging geconstateerd voor de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zijn van mening dat de IT-functie binnen uw gemeente stappen zet om haar volwassenheidsniveau te vergroten. Dit heeft onder andere geleid tot een goedkeurende ISAE3402 verklaring. Dit is een verklaring dat de IT-processen binnen de organisatie op alle van materieel belang zijnde aspecten op orde zijn. In het rapport zijn ook goede aanbevelingen opgenomen om het volwassenheidsniveau naar een nog hoger niveau te brengen.

Op bedrijfskritische onderdelen zijn duidelijke verbeteringen zichtbaar. Dit geldt voornamelijk voor onderdelen die (direct) verband houden met cybersecurity. Volgens de uitgevoerde testen is er geen sprake van acute dreiging, maar zijn wel punten ter verbetering geconstateerd. Wij hebben echter begrepen dat ten opzichte van voorgaande testen het aantal bevindingen is gedaald en dat ze minder urgent zijn. Tevens ervaren wij een hoge mate van bewustzijn bij de organisatie van het (toenemende) belang en afhankelijkheid van automatisering en data en dat passende IT-beheersmaatregelen en een goede invulling van de IT-omgeving, IT-functie en IT-veiligheid nodig zijn.

Wij zijn blij dat het onderwerp Informatiebeveiliging en privacy een prominente plek heeft in de paragraaf Bedrijfsvoering. Dit onderdeel geeft op hoofdlijnen een beeld van de acties en resultaten van de organisatie op dit terrein.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

U heeft ons voor ons eerste controlejaar specifieke speerpunten meegegeven

Bij de uitvoering van de controle heeft de gemeenteraad de mogelijkheid gekregen om ons speerpunten mee te geven. Dit zijn aspecten van de organisatie, bedrijfsvoering of jaarrekening die in het verlengde van onze reguliere controle liggen, maar waarover wij met meer aandacht en diepgang zullen rapporteren in ons accountantsverslag.

Voor 2023 heeft de gemeenteraad heeft ons de volgende specifieke speerpunten meegegeven:

- De wijze waarop de wijziging en voortgang van primaire budgetten, kredieten en grondexploitaties bewaakt wordt;
- De interne (kosten)beheersing bij gemeenschappelijke regeling Ferm Werk.
- De voorspelbaarheid van de kosten van het sociaal domein, waarbij specifiek aandacht is voor één open-eind regeling;

Het laatste speerpunt hebben wij uitvoerig besproken in onze Boardletter en nogmaals kort besproken in deze rapportage als onderdeel van onze bevindingen in het sociaal domein. Onze zienswijze waarop wijzigingen en voortgang van primaire budgetten, kredieten en grondexploitaties bewaakt worden, hebben wij tot uitdrukking gebracht bij onze analyse van de afwijking tussen de primaire begroting, bijgestelde begroting en jaarrekening. Hieruit kwam naar voren dat de organisatie op dit vlak kan verbeteren. Voor een belangrijk deel zit dit in de wijze waarop de teams in de eerste lijn (beperkt) verantwoordelijkheid nemen voor de voortgang van hun budgetten. Maar ook zien wij goede kansen in het verder versterken van de controlfunctie binnen de organisatie, in het bijzonder het business control.

De interne beheersing bij GR Ferm Werk

Wij hebben geconstateerd dat de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling Ferm Werk voldoende is, maar op onderdelen beter kan. Er is veel kennis en ervaring aanwezig bij de medewerker die verantwoordelijk is voor deze interne beheersing. Dit is direct de grootste kwetsbaarheid. Indien deze medewerker wegvalt, is er beperkte vervanging beschikbaar om mogelijk complexe dossiers direct over te nemen.

De voornaamste risico's die verbonden zijn aan Ferm Werk zijn in beeld bij de organisatie. Daarnaast vindt er regelmatig overleg plaats met de medewerkers van de gemeenschappelijke regeling over actuele ontwikkelingen, aanwezige risico's en behaalde resultaten. Deze zijn opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen.

Wij vragen wel aandacht voor de tijdige vertaling van de financiële consequenties uit de managementrapportages van Ferm Werk in de (bijgestelde) begroting van de gemeente. In de rapportage over het 1ste kwartaal van Ferm Werk werd al een duidelijke indicatie gegeven dat de initiële begroting van Ferm Werk fors overschreden zou worden. Dit is niet meegenomen in de voorjaarsnota, maar pas in de najaarsnota. Tevens werd relatief laat bekend dat een deel van het aangepaste budget niet nodig zou zijn, in het bijzonder door achterblijvende aanvragen voor energietoeslag. Dit kan duiden op het feit dat het contractmanagement vanuit de gemeente op Ferm Werk steviger ingezet kan worden. Vanuit deze stevigere rol kunt u Ferm Werk verzoeken om sneller en transparanter met dergelijke informatie naar voren te komen.

 Belangrijkste
boodschappen

 Jaarrekening

 Informatiewaarde
jaarverslag

 Financiële positie

 Bevindingen
controle

 Interne beheersing

 Speerpunten van
de gemeenteraad

 Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Actuele ontwikkelingen die interessant kunnen zijn voor u

In april 2024 heeft de Rijksoverheid met provincies en gemeenten afspraken gemaakt over hun financiën. Hieronder hebben wij de belangrijkste afspraken op een rijtje gezet.

Opschalingskorting definitief afgeschaft

Een van de afspraken is dat vanaf 2026 de opschalingskorting definitief wordt geschrapt. Daardoor krijgen gemeenten EUR 675 miljoen extra.

Nieuwe financieringssystematiek eerder ingevoerd

Tevens is besloten om de nieuwe financieringssystematiek (bbp-systematiek) al vanaf 2024 in te voeren, zodat de financiering vanuit de Rijksoverheid stabiel wordt. Deze overgang heeft, met uitzondering van het jaar 2025, geen financiële gevolgen voor gemeenten. In 2025 wordt echter, eenmalig, een lagere uitkering uit het gemeentefonds verwacht.

Streven naar minder specifieke uitkeringen

Om in de toekomst verantwoordingslasten te beperken en bestedingsvrijheid te bevorderen wordt, naast de lopende inspanningen om de financiële verhoudingswet aan te passen, een plan uitgewerkt om te komen tot een vermindering van het aantal (nieuwe) specifieke uitkeringen.

Financiering Wmo wijzigt

Een andere afspraak die gemaakt is, is om gezamenlijk te werken om de beheersbaarheid van de uitgaven in relatie tot de wettelijke zorgtaken van de Wmo 2015 te borgen. Het Rijk en gemeenten gaan zich samen inspannen om het openeinde-deel van de regeling te beëindigen.

Afgesproken is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de) Wmo 2015 niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende, geobjectiveerde indexering ontwikkeld die rekening houdt met de kostenontwikkeling en demografie en vergrijzing. In juni 2024 wordt een voorstel besproken op welke wijze die uitgangspunten verder worden uitgewerkt, ook in samenhang met het al lopende houdbaarheidsonderzoek.

Ook op het fysiek domein zijn er ontwikkelingen

In het fysiek domein spelen een aantal fundamentele ontwikkelingen die veel van gemeenten vragen. Erkend is dat er onderzoek nodig is naar de vraag of de bbp-systematiek evenredig meebeweegt met de ontwikkeling van de kosten op de beleidsterreinen openbaar vervoer, infrastructuur en natuur. Ook hierbij gaat het om de balans tussen ambitie, taken, middelen en uitvoeringskracht. Voor deze drie beleidsterreinen zal tot een verdere concretisering van de handelingsperspectieven en oplossingsrichtingen worden gekomen.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Actuele ontwikkelingen die interessant kunnen zijn voor u

Duurzaamheidsrapportage komt eraan

Als onderdeel van de Europese Green Deal heeft de Europese Commissie de nieuwe Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) gepubliceerd.

De CSRD is op dit moment alleen van toepassing op de B.V. en N.V. en op organisaties van openbaar belang. Door grote OOB's met meer dan 500 werknemers moet de CSRD voor het eerst worden toegepast voor verslagen die in 2025 worden gepubliceerd, betrekking hebbend op boekjaar 2024. Het is nog onduidelijk of en wanneer gemeenten ook verplicht zullen worden een duurzaamheidsverslag op te stellen. Dit hangt af van de manier waarop de Nederlandse wetgever de CSRD zal gaan implementeren. De Nederlandse wetgever kan bijvoorbeeld het toepassingsbereik uitbreiden door onder andere gemeenten te verplichten een duurzaamheidsverslag op te stellen. Wij verwachten echter dat decentrale overheden hun maatschappelijke verantwoordelijkheid zullen nemen en niet achter kunnen blijven in het opstellen en openbaar maken van duurzaamheidsrapportages.

Ondanks dat er nu nog geen verplichting is voor uw gemeente, kan ESG (Environment (Milieu), Social (Sociaal) en Governance (Bestuur)) toch een relevant thema zijn. Het kan voorkomen dat organisatie binnen uw gemeente of leveranciers aan de CSRD/ESG eisen moeten voldoen. Zij kunnen dan informatie bij uw gemeente opvragen voor onder meer hun eigen ESG-rapportage. Indien dit het geval is, raden wij u aan om in een vroeg stadium met deze partijen te overleggen, zodat u weet wat er aan de te verstrekken informatie wordt verwacht.

De ESRS vereisen rapportering over een breed scala aan ESG-onderwerpen, zowel voor de eigen activiteiten van uw gemeente als met betrekking tot de waardeketen. Om als gemeente aan de eventuele ESG-regelgeving te kunnen voldoen, vergt dit de nodige voorbereiding. De hoeveelheid voorbereiding zal mede afhangen van de parameters die voor gemeenten zullen gaan gelden. Assurance met een beperkte mate van zekerheid door een onafhankelijke assurance-dienstverlener zal verplicht zijn. Wij bevelen uw gemeente aan de ontwikkelingen nauwlettend te volgen, inclusief de gevolgen daarvan voor de adequate betrokkenheid van uw gemeenteraad.

Rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit

Uw gemeente heeft meer dan 100 medewerkers. Daarom bent u vanaf 1 juli 2024 verplicht te rapporteren over het zakelijke verkeer en het woon-werkverkeer van uw medewerkers. Uiterlijk 30 juni 2025 stuurt u de gevraagde gegevens over 2024 in.

Waarover u moet rapporteren en welke gegevens u hiervoor nodig heeft, staat in de handreiking 'Gegevensverzameling werkgebonden personenmobiliteit'. Zo dient u bijvoorbeeld te rapporteren over:

- Het totaal aantal kilometers dat uw werknemers in een kalenderjaar hebben afgelegd voor zakelijk en woon-werkverkeer.
- Jaartotaal aan kilometers verdeeld in soort vervoermiddel en brandstoftype

De handreiking 'Gegevensverzameling werkgebonden personenmobiliteit' kunt u [hier](#) vinden.

	Belangrijkste boodschappen
	Jaarrekening
	Informatiewaarde jaarverslag
	Financiële positie
	Bevindingen controle
	Interne beheersing
	Speerpunten van de gemeenteraad
	Bijlagen
Actuele ontwikkelingen	
Sisa	
WNT	
Onafhankelijkheid	
Communicatie	
Urenbesteding	

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2023.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van de Nota verwachtingen accountantscontrole zwaardere rapporterings-toleranties dan voor andere onderdelen van de jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- EUR 12.500 indien de omvangsbasis kleiner of gelijk is aan EUR 125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan EUR 125.000 en kleiner dan of gelijk is aan EUR 1.000.000;
- EUR 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan EUR 1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. Hierna hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring getrouwheid		Goedkeurend		
Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Financiële omvang in EUR	Toelichting fout/onzekerheden
JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout	EUR 0	n.v.t.
JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	Fout	EUR 0	n.v.t.
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

-

Belangrijkste boodschappen
-

Jaarrekening
-

Informatiewaarde jaarverslag
-

Financiële positie
-

Bevindingen controle
-

Interne beheersing
-

Speerpunten van de gemeenteraad
-

Bijlagen
- Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
BZK C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
BZK C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
BZK C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
BZK C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
BZK C55	Aanpak energie armoede	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C55	Aanpak energie armoede	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
BZK C94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	Fout	EUR 0	n.v.t.
BZK C94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
OCW D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid	Fout	EUR 0	n.v.t.
OCW D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
OCW D14	Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout	EUR 0	n.v.t.
OCW D14	Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
OCW D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Fout	EUR 0	n.v.t.
OCW D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
IenW E20	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout	EUR 0	n.v.t.
IenW E20	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

- Belangrijkste boodschappen
- Jaarrekening
- Informatiewaarde jaarverslag
- Financiële positie
- Bevindingen controle
- Interne beheersing
- Speerpunten van de gemeenteraad
- Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

-

Belangrijkste boodschappen
-

Jaarrekening
-

Informatiewaarde jaarverslag
-

Financiële positie
-

Bevindingen controle
-

Interne beheersing
-

Speerpunten van de gemeenteraad
-

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
IenW E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	Fout	EUR 0	n.v.t.
IenW E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout	EUR 0	n.v.t.
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Fout	EUR 0	n.v.t.
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
EZK F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-.en energiebeleid (CDOKE)	Fout	EUR 0	n.v.t.
EZK F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-.en energiebeleid (CDOKE)	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_totaal 2022	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_totaal 2022	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_totaal 2022	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_totaal 2022	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G10A	Wet inburgering 2021_ totaal 2022	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G10A	Wet inburgering 2021_ totaal 2022	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

- Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
SZW G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ totalen 2022	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ totalen 2022	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
SZW G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2023	Fout	EUR 0	n.v.t.
SZW G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2023	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
VWS H4	Specifieke uitkering stimulering sport	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H4	Specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
VWS H8	Specifieke uitkering Regeling Sportakkoord 2020-2022	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H8	Specifieke uitkering Regeling Sportakkoord 2020-2022	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
VWS H12	Specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H12	Specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
VWS H14B	SPUK expertisecentra jeugdhulp	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H14B	SPUK expertisecentra jeugdhulp	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
VWS H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
VWS H30	Specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H30	Specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
VWS H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.
VWS H32	Specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H32	Specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

- Belangrijkste boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen controle

Interne beheersing

Speerpunten van de gemeenteraad

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

-

Belangrijkste
boodschappen
-

Jaarrekening
-

Informatiewaarde
jaarverslag
-

Financiële positie
-

Bevindingen
controle
-

Interne beheersing
-

Speerpunten van
de gemeenteraad
-

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Deze Sisa-regelingen zijn op uw gemeente van toepassing

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout / onzekerheid	Omvang van de fout of onzekerheid	Toelichting fouten / onzekerheden
VWS H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout	EUR 0	n.v.t.
VWS H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid	EUR 0	n.v.t.

	Belangrijkste boodschappen
	Jaarrekening
	Informatiewaarde jaarverslag
	Financiële positie
	Bevindingen controle
	Interne beheersing
	Speerpunten van de gemeenteraad
	Bijlagen
Actuele ontwikkelingen	
Sisa	
WNT	
Onafhankelijkheid	
Communicatie	
Urenbesteding	

De belangrijkste bevindingen uit de controle van de WNT-verantwoording

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet zijn de griffier en de gemeentesecretaris aangewezen als topfunctionaris. Hun bezoldiging is juist en volledig verantwoord in de WNT-verantwoording in uw jaarstukken.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: <https://www.topinkomens.nl>

Controleverklaring bevat paragraaf inzake overige aangelegenheden anticumulatiebepaling WNT

Met ingang van 2018 geldt een WNT-regel voor de samenloop van topfuncties bij verschillende WNT-instellingen. Deze anticumulatiebepaling regelt dat de som van de bezoldigingen van iemand die uitvoerende topfuncties uitoefent bij meerdere rechtspersonen of instellingen, niet hoger mag zijn dan het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum. In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2023 hebben wij geen controle uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatiebepaling. Dit hebben wij in onze controleverklaring bij uw jaarrekening in een paragraaf inzake overige aangelegenheden tot uitdrukking gebracht.

Bijlage Wet Normering Topinkomens (WNT)	
Aantal topfunctionarissen	U heeft vier topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2023. De functie van raadsgriffier is sinds 15 september 2023 ingevuld door mevrouw Backerra. Over de periode maart-september heeft mevrouw Van der Werf tijdelijk de functie van raadsgriffier bekleed op basis van een inhuurovereenkomst.
Aard dienstverband	Mevrouw Van der Werf heeft de functie van griffier uitgevoerd als topfunctionaris zonder dienstbetrekking. De andere drie topfunctionarissen zijn gedurende hun periode als topfunctionaris in loondienst bij de gemeente geweest.
Betaling ontslagvergoeding	U heeft in 2023 geen ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Wij zijn gedurende de gehele controle onafhankelijk geweest van uw gemeente

Een belangrijke kernwaarde van onze beroepsgroep is dat wij onafhankelijk zijn van het orgaan dat de jaarrekening opstelt. Bij uw gemeente is dit gewaarborgd omdat de gemeenteraad onze opdrachtgever is en het college verantwoordelijk is voor het opstellen van de jaarrekening.

Wij hebben de naleving bewaakt van externe standaarden, het onafhankelijkheidsbeleid van ETL Assurance & Overheidsaccountants en de onafhankelijkheidsafspraken met uw gemeente. Wij bevestigen dat we aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

Om onze onafhankelijkheid bij de controle van de jaarrekening te waarborgen hebben wij geen werkzaamheden uitgevoerd die buiten de kaders van onze overeenkomst vallen. Een andere maatregel die wij genomen hebben is dat alle teamleden die betrokken zijn bij de controle van uw gemeente, persoonlijk hebben verklaard dat ze onafhankelijk zijn van uw gemeente. Deze verklaring is in ons controledossier opgenomen.

Belangrijkste
boodschappen

Jaarrekening

Informatiewaarde
jaarverslag

Financiële positie

Bevindingen
controle

Interne beheersing

Speerpunten van
de gemeenteraad

Bijlagen

Actuele ontwikkelingen

Sisa

WNT

Onafhankelijkheid

Communicatie

Urenbesteding

Belangrijke onderwerpen en aandachtspunten die wij met u hebben gecommuniceerd

Als ETL Assurance & Overheidsaccountants vinden wij het belangrijk om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste onderwerpen en aandachtspunten van de controle aan u hebben gerapporteerd. Dit hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden	Controleplan	Boardletter	Accountants- verslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant.	●		
Bevestiging van onze onafhankelijkheid	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet-naleven van wet- en regelgeving		●	●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.		●	●
Ons standpunt over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente		●	●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's.	●		●

	Belangrijkste boodschappen
	Jaarrekening
	Informatiewaarde jaarverslag
	Financiële positie
	Bevindingen controle
	Interne beheersing
	Speerpunten van de gemeenteraad
	Bijlagen
	Actuele ontwikkelingen
	Sisa
	WNT
	Onafhankelijkheid
	Communicatie
	Urenbesteding

Onze urenbesteding in verband met de controle van de jaarrekening van uw gemeente

Onze urenbesteding is hoger dan onze verwachtingen

De controle van de jaarrekening vereist voldoende tijd en aandacht van het controleteam. Hierbij beogen we een passende verdeling binnen het team ten aanzien van de onderwerpen, kennis en betrokkenheid. Ingevolge de maatregelen “In het Publiek belang” binnen de accountancysector rapporteren wij over onze urenbesteding ten aanzien van de jaarrekeningcontrole.

Teamlid	Begrote uren	Werkelijke uren
Partner	64	80
Manager	132	167
Controleleider	140	164
Beginnend controleleider	48	54
Assistent accountant	205	210
Totaal uren	589	675

Zoals uit de tabel hiernaast blijkt, wijkt onze werkelijke inspanning 86 uur af van de verwachte inspanning. Dit is een overschrijding van 15%. De belangrijkste reden (58 uur) hiervan is dat dit onze eerste controlejaar is. Dit vergt altijd meer uur, vooral omdat we met de Week van ETL een investering hebben gedaan in onze relatie. Deze uren nemen wij voor onze rekening. De overige overschrijding (28 uur) van de uren komt door het hoger aantal Sisa regelingen dan verwacht. In de prijsstelling bij de overeenkomst mochten wij uitgaan van 31 regelingen (het aantal regelingen in de jaarrekening 2022). In werkelijkheid zijn dit 38 regelingen geworden. Hiervoor zullen wij in overeenstemming met onze overeenkomst een aanvullende factuur sturen van EUR 4.200.

ASSURANCE &
OVERHEIDSACCOUNTANTS

Bedankt voor de fijne samenwerking

